

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 11-12

Izlazi mesečno. — Godišnja pretplata Din 20'—

Sadržaj

1. Naš narodni i sokolski praznik i sokolska Petrova petoljetka	289
2. Beleške obične i neobične	292
3. Prvi decembar	294
4. Moč pesmi	295
5. Za ostvaranje naših težnja	296
6. S naraštajem kroz sokolski život	298
7. Pismo jednoj sestri	300
8. Ispunjeno proročanstvo	301
9. Aforizmi	302
10. Bratu Brani u spomen	303
11. Dekada o dekadensi	304
12. Moč misli	305
13. Žuto lisje	306
14. Aforizmi	306
15. Vrač u vazduhu	307
16. Majci u album	309
17. Tabor sanja	310
18. Naši pesnici: Prvi decembar. — Христос се роди. — Први децембар. — Туžни 17 decembar. — Arkada pod maglom. — Рођендан Витешког Краља. — Божићна песма. — Сећајмо се! — Краљу Петру Другом. — Legenda o kapusu. — Tugovanje. — Dužnost i pravo. — Epikurov san. — Mi smo jedno! — Vreme. — Miška se može. — Srećan Božić. — Николи Тесли. — Misli. — O, Rapalo. — Želje. — Mačka in škorci. — Песма Соколића. — Uteha. — Matiji Gubcu. — Zimska. — Tiger in krastača. — С децом. — Mi smo braća. — Prvi sneg. — Besmrtnom pjesniku. — Сиви Соколе само напред! — Poljana. — Bol. — Чекање. — Naša zastava. — Pisar in kača. — Kegljači. — Напред! — Nekomu. — Барка. — На крају 1936	313
19. Radovi našeg naraštaja: Mir i njegov čuvar. — Моје таборенје у Берлину. — Зашто живот. — Пријатељице. — Каранфил. — Соколско дете. — Уочи новог дана	331
20. Glasnik: Grad besmrtnika. — Kazne za građane bez prezimena. — Grob Aleksandra Velikog. — Mravi - zemljoradnici. — Prazni neboderi	335

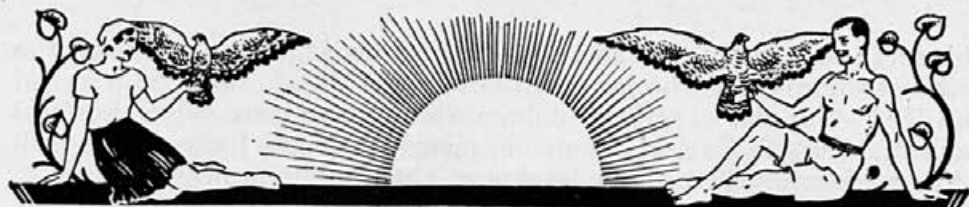
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polugodišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Franciškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

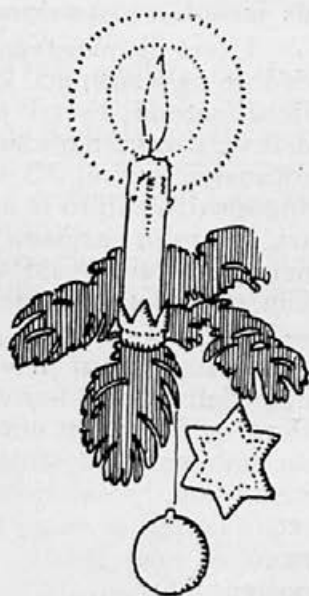
Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

*Svoj braći i sestrama
saradnicima kao i pret-
platnicima »Sokolica«
želimo vesele božićne
praznike i srećnu Novu
godinu.*

Zdravo!

Uredništvo »Sokolica«

Naš narodni i sokolski praznik i Sokolska Petrova petoljetka

Po osamnaesti put proslavili smo ove godine ovaj veliki, najveći i najsvetliji dan u istoriji našega naroda, kada je dne 1 decembra 1918 godine tadanji regent Aleksandar službeno proglasio ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu jedinstvenu državu na čelu sa slavom ovenčanom dinastijom Karadorđevića. Taj državnički čin pretstavlja u sebi skup svih onih vekovnih napora našeg jedinstvenog naroda, koji su složeni u borbama, patnjama i stradanjima našeg naroda za svoje konačno oslobođenje i ujedinjenje. Te su borbe i patnje ovenčane lovorovim vencem, ovenčane su punim uspehom, a tom uspehu dao je 1 decembra 1918 službeni pečat Onaj, koji je sve Svoje sile uložio da se naša narodna nastojanja ostvare i da vidi Svoju mladu državu srećnom i moćnom, a Svoj narod velikim i slavnim.

Veličina i snaga domovine, zadovoljstvo i sloboda naroda, bile su misli vodilje svih naših velikih muževa, koji su i perom i mačem i

blagotvornom rečju stvarali i stvorili Jugoslaviju. Svi su oni disali tim jedinstvenim duhom, — jer, kako kaže i brat dr. M. Perković u svojoj knjižici »Narod«, — sličnim duhom dišu i savremeni, veliki, kulturni narodi u Evropi: Englezi, Nemci, Francuzi i Italijani. Kako su oni došli do dosadašnje veličine? Zar neslogom i međusobnim pravdanjem? — Zar lenošću i mlitavošću? — Kroz stoleća i stoleća krvlju i trudom, naporom i istrajnošću stvoriše najpre duh jedinstva i sloge u narodu, sazdaše svoju državu, učvrstiše svoju slobodu. Nisu gledali kako je njima sada, nego su hteli da učine svoja pokolenja srećna. Znali su, da je sadašnjost priprava za budućnost.

Učeni ili znanstveni naziv Južni Slaveni ili Jugosloveni, što nam ga dadoše naši učenjaci, kao da je bio proročanstvo, da će se ta tri podeljena naroda, ta tri jednokrvna brata, sjediniti u jednu slobodnu državu, državu narodnu sa svojim narodnim kraljem. Njihovo se proročanstvo ispuni! Mi smo danas jedan narod, jedna nam je država Jugoslavija! Ali to je malo! Tako malo da jednom pogreškom možemo srušiti krvlju sazidanu našu mladu državu. Nije dosta kuću sagraditi, nego nju treba svaki dan učvršćivati i polepšavati, da postane sigurnim, udobnim i večitim stanom celoj obitelji. Naša je zajednička kuća — naša mila država.

Imamo svoju državu! To je najveća blagodät, što je Bog može da podeli jednom narodu. Sada je na nama Srbima, Hrvatima i Slovencima — ili jednim imenom — na nama Jugoslovenima, da pokažemo da smo narod dostojan države, dostojan slobode, dostojan imena evropskog, prosvetljenog naroda. Kako? — Pokažimo delom, da smo jedan narod: ne samo po jeziku, običajima, istoriji i sličnim težnjama, nego da smo jedan narod po duhu bratstva i jedinstva! Svakoga poštenog Srbina mora da ljubi Hrvat kao brata, a svakoga poštenog Hrvata da ljubi Srbin kao brata, a tako isto Slovenac i Srbina i Hrvata, kao i ova obojica Slovenca. Po bratskoj ljubavi i međusobnom poštovanju, po bratskoj snošljivosti, a i po bratskom oprostjenju, postavice temelj najglavnijoj stvari, koja je potrebita, da mogu braća mirno i srećno živeti u istoj kući, a to je sloga. Ko je god pošten, razborit i duševan Jugosloven, taj se mora pokoriti večnom zakonu, jedinom spasonosnom zakonu za opstanak jednog naroda i države, a taj je sloga, rad i poštenje!

Eto nam najvećeg pravila, eto nam kršćanskog i narodnog i kulturnog zakona, ako hoćemo spas i napredak svojoj državi, ako hoćemo da nas Evropa zove narodom dostojnim slobode, dostojnim da živimo u Evropi! U bratskoj slozi pregnimo svi da radimo za svoj narod i svoju državu; svaki na svom području i svaki u svom zvanju. Čim smo postali slobodni građani slobodne države, prestali smo živeti svaki za sebe, samo za svoju obitelj ili za svoj stalež. Sada moramo živeti i za državu, jer će ona tek onda napredovati i cvasti, ako svi što se zovemo Jugosloveni, budimo za nju živeli i svaki dan nešto za nju uradili. Uživajmo prava slobodnih državljana, ali i vršimo dužnosti kreposnih i zanosnih rodoljuba. Kakovi mi budemo radom i poštenjem, takova će nam biti i država!

Bratskom slogom jugoslovenskom i pregorom, ustrajnom ljubavlju za svoju državu zaslužićemo da budemo narod dostojan toga imena u kulturnom, savremenom smislu. —

Ovogodišnji dan našeg državnog i narodnog ujedinjenja proslavljen je svuda svečano i veličanstveno. Naše sokolske jedinice naročito su se u tome istakle, jer je taj dan za nas Sokole najveći, najznačajniji i najuzvišeniji. Naše je Sokolstvo proslavilo taj veliki dan u znaku Sokolske Petrove petoljetke, čiji smo početak svečano proglasili ovog Prvog decembra, kada su naše sokolske jedinice objavile nacrt svog petogodišnjeg rada, koji su rad preuzele na sebe na ovogodišnji rođendan našeg Mladog Kralja Petra II.

Ta će petoljetka trajati do 6 septembra 1941 godine, do dana stupanja na presto našeg narodnog i sokolskog Kralja. Za tih pet godina mora Sokolstvo da upre svim snagama da podigne i ojača našu organizaciju, i da čim više uradi za svoj narod i svoju državu u smislu i duhu sokolskog učenja. Ova petogodišnjica treba da pokaže što Sokoli mogu i moraju da stvore. Svaki na posao!

Neka naš sokolski i narodni praznik Prvi decembar postaje danom sve jači i jači, sve miliji i miliji, da nas 1941 godina nađe složne, snažne i velike, s ostvarenim našim snima.

Zdravo!

(Kljč.)

Beleške obične i neobične

(Iz moje beležnice)

»Istina je ono, što se
nama čini da je istina...«

I

Antisten.

Ovakova cinička teorija o relativnosti najelementarnijih karakteristika ljudskoga duha i morala moglo je naći svojih sledbenika samo u ona »slavna« vremena, kada je kultura manifestovala sebe kroz najbrutalnija orgijanja i simpozione, afrodizije i bahanalije najgorih oblika; u toj i takvoj atmosferi mudrome starcu Antistenu i nije prestalo drugo no da posumnja u pozitivnost i smisao svega, pa i same istine...

Iznenaduje, s druge strane, kontradiktornost ideja u kojoj su bezglavo lutali savremenici Antistenovi, stari alkoholičari i nepopravljive hetere, jer od njih i njihovih smešnih teorija povlači svoj koren i ona neronovska: »in vino veritas...«

Ne verovati u istinu, to jest: verovati da se ona sakriva u vinu, u terevenkama i mamurluku, to je prvi korak u duhovno ropstvo i jasan znak moralne dekadanse.

II

Rezignacija, nameštena apatija i umišljeni nihilizam danas su — specijalno kod one takozvane liberalne omladine — veoma cenjeni plaštevci za sakrivanje tupoglavosti, subjektivnih duševnih protesta i komičnih majmunisanja dekadantne filozofije i nihilističkih teorija. To nam najbolje ilustruju nebrojeni slučajevi samoubistava u redovima »moderne« i »napredne« omladine, koja nas svojim gestovima potseća na smešne hilobate; to je neka vrsta sličnih majmuna, koji pevanjem otkrivaju svojim ženka ljubavne osećaje prema njima. Kad se desi da jedan takav hilobat doživi neuspeh u odabiranju, on onda dolazi do uverenja da je život besmislica i dobrovoljno se baca u reku i udavi se.

Takvih komičnih životinjica naša je omladinska generacija toliko prepuna da postoji opasnost da jednoga dana ostanemo bez većine u omladini, a da je to položaj koji zabrinjava, tu nema sumnje.

III

Razgovarao sam onomad s jednim golobradim maturantom, koji duboko veruje da je Karl Marx filozofski genij i humanista koji se rodio da dovrši ono što je Hrist počeo.

»Da — rekao sam — Marx je zaista humanista, samo je nevolja u tome što on nije propovedao humanost, nego humanizam i to još onaj odvratni humanizam, koji na sebi nosi plašt u onoj boji kojom su toreadori u srednjovekovj Španiji dražili bikove i pevice.«

Na taj se moj odgovor mladi delija toliko upalio da me je nazvao čovekom, koji izbegava pravo stanje stvari, koji ne ume da misli dalje od nosa i s kojim se uopšte ne može ozbiljno razgovarati.

Tko zna, možda je on u pravu: ja lično još nisam upoznao čoveka, koji bi o glupostima mogao pametno debatovati.

IV.

»Mi moramo ludosti, koje
naš karakter sobom
nosi, pokušati sa dostojanstvom običi...«

Šanfor.

Ludost i glupost nisu rodake o čemu nas uverava i sama istorija: nisu li dvorske lude redovito bili najpametniji i najotmeniji duhovi, koji su imali tu nezahvalnu misiju da ismejavaju glupost i taštinu, umišljenost i običnu

dvorsku megalomaniju na carskim dvorovima renesanse i rokoka? Mudraci nisu lude samo radi toga što ih mase takvima slikaju, nego oni i samim tim što vrlo vešto umeju da zaobilaze sopstvene ludosti, koje su sobom doneli na svet, dokazuju kako je često puta velika mudrost biti lud. Upotrebiti ludost tamo gde je ona neminovno nužna, to ne može ni jedna budala sveta, to je posao mudraca. O tome nam lepo priča dobroćudni Erazmo Roterdamski u svom satiričnom spisu »Pohvala gluposti«, gde sam pročitao i ovu klasičnu sentencu:

»Stultitiam simulare loco sapientia summa est...«*

Slučaj velikog Ničea i našeg osećajnog Vidrića dokazuje, osim toga, da mudrost i ludost nisu direktni antipodi; da mudrost i glupost to jesu, suviše je dokazivati čak i glupima.

Između ludosti i gluposti, ja bi se mnogo rade odlučio za onu prvu.

V

»Dulce et decorum est
pro patria mori...**

Horatio.

Reci danas, ako smeš, nekom modernom čoveku da je neki Horacije pronašao jednu takvu misao o umiranju za opšte vaskresenje naroda, on će te autoritativno okrstiti budalom. To je sasvim razumljivo kada spoznamo da danas ljudi rade vole da žive gorko i neslavno, ali samo za sebe, nego da umru za drugoga, pa bilo to baš slatko i slavno. I tu je opet izašla pred nas ona bolna spoznaja o kontradiktornosti ideala i bezglavom idejnom lutanju modernog veka: s jedne strane hiljade samoubistava, a s druge strane ipak tolika egoistična žudnja za održanjem života; sve nas to uči, da je savremeno društvo duhovno toliko trulo da bi trebalo povesti se za onom starom latinskom poslovicom koju u prevodu možemo ovako izraziti:

»Ruši sve i gradi nanovo...«

Sreća je, međutim, što kod nas, u Jugoslaviji stvar još ne stoji toliko tragično, vatra još nije došla do noktiju, ali i za nas već može da bude požarna truba ona narodna:

»Spasavaj, što se spasiti može!«

Spasavajmo, braćo, dok ne bude dockan. Tirš je o tome vodio računa, on je proročkim pogledom predvideo tu strašnu katastrofu duhovnih vrednota u čoveku i to ga je vodilo da sape u svet slavenskih duša svoju veliku ideologiju, ideale Sokolstva.

Spasavajmo, braćo, Tirš nas iz Večnosti opominje. Spasavajmo, zato smo došli na svet, zato smo Sokoli... (S piščevim mislima se ne možemo u svemu složiti. Forma obrazlaganja također nije po našem ukusu. O p. u r.)

* »Podražavati ludost na pravom mestu, vrhunac je mudrosti.«

** »Slatko je i slavno za domovinu umreti...«

Prvi decembar

Na dan prvoga decembra navršilo se je osamnaest godina od našeg narodnog ujedinjenja. Osamnaest godina prošlo je od časa kada je na Balkanu stvorena jedna jedinstvena država u kojoj su se našli na okupu Srbi, Hrvati i Slovenci pod žezlom hrabre dinastije Karađorđevića. Prošlo je osamnaest godina od časa kada je ostvareno ono za čim su stolicima težili naši predci. Jugoslavija nije slučajna tvorevina svetskog rata. Ona je godinama pripremana, samo se čekalo pogodan momenat da se ostvari davna želja.

Prvi pokušaji ujedinjenja podaju još u osmo stoleće u vreme Ljudevita Posavskog. Nije nikakvo čudo što se prvi pokušaji javljaju već u to vreme, jer srpsko, hrvatsko i slovenačko pleme su jedan narod, koji je potekao iz svoje pradomovine na Severu. Seoba naroda donekle ih je razdvojila, ali posve razdvojiti ih nije mogla. Burni srednji vek nije pogodovao stvaranju narodnog jedinstva, ali iskra jedinstva tinja u srcima svih Južnih Slavena da napokon u 19 stoleću bukne u oganj borbe za ujedinjenje. Borba počinje u doba ilirizma, tako da Ilirce možemo nazvati očevima Jugoslavije. Ilirci se pre svega bore za slobodu Hrvatske ispod mađarskog jarma pa da tako oslobođeni stupe u nerazdvojnu vezu sa svom braćom na Balkanu. U Zagrebu se podiže sveučilište i Jugoslavenska akademija da budu stupovi proti mađariziranju, a lučonoše narodnog jedinstva. Tlo je spremno za stvaranje Jugoslavije samo se čeka pogodan momenat. Dolazi balkanski rat, kojim je zauvek skršena moć Turske na Balkanu, a 1914 evo svetskog rata, koji Južnim Slavenima donosi ono za čim su stolicima težili. Donosi im jedinstvenu i slobodnu Jugoslaviju.

Već na svršetku svetskog rata Južni Slaveni osećaju da je vreme odlučno po njih. Osećaju da se približuje ujedinjenje, koje do tada bijaše samo divan san.

Srpski regent Aleksandar, kasniji kralj Jugoslavije, u svojoj proklamaciji srpskoj vojsci 1914 kaže: »Dosta smo slušali jauke miliona braće, koji su dopirali iz Bosne i Hercegovine, Banata i Bačke, Hrvatske i Slavonije, Srijema i kršne Dalmacije.« Crnogorski kralj Nikola poziva vojnike u boj za za slobodu Srpstva i Jugoslovenstva. Ruski veliki knez Nikolaj Nikolajevič piše srpskoj vojsci, da Rusija neće mirovati tako dugo dok Nemačka i Austro-Ugarska ne budu tako svladane da ne budu više mogle smetati razvoju Slavenstva. Srpska skupština, koja je održana u franc. kupalištu Višji izjavljuje, da je rat Srbije »borba za oslobođenje i ujedinjenje sve naše braće Srba, Hrvata i Slovenaca«. Iz ovoga vidimo da je ovaj rat smatran kao rat za oslobođenje Slavenstva, a za ujedinjenje Južnih Slavena.

Moć Habsburga sve više pada i Južni Slaveni sve jasnije vide da se približuje čas slobode i jedinstva. Izvan dohvata habsburške monarhije stvara se Jugoslavenski odbor u kojem se nalaze najugledniji Srbi, Hrvati i Slovenci. Cilj toga odbora bio je što skorije razvike jugoslavenskog stega na Balkanu.

Konačno dolazi 1918 godina, koja odlučuje o povesti sveta i u kojoj se rađa jedna mlada, ponosna i zdrava Jugoslavija. 29 oktobra 1918 Hrvatski sabor potpuno kida svaku vezu sa Austro-Ugarskom Monarhijom i proglašuje Hrvatsku slobodnom i samostalnom, da se već za mesec dana nađe zajedno sa braćom Srbima i Slovencima u moćnoj i jedinstvenoj Jugoslaviji pod žezlom dinastije Karađorđevića.

Na 1 decembra 1918 godine regent Aleksandar prima odaslanstvo Narodnog vijeća iz Zagreba i proglašuje ujedinjenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu državu.

Prvi jugoslovenski kralj Petar I Veliki Oslobodilac nije dugo uživao plodove stoletne borbe, posledice albanskog prelaza bile su neprebolive. On umire 1921 godine, a na prestolje uzdiže se najdivniji lik svoga vremena Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj. Taj veliki kralj, koji je gotovo čitavu Svoju mladost proveo u ratovima za oslobođenje, znao je ceniti mir i želio je da njegovi podanici i ceo svet mogu u miru uživati plodove stoletne borbe. Taj veliki heroj doživljuje na polju mira uspehe kao nitko od tada. Sklapa prijateljstvo s Turskom i Bugarskom, sklapa sa svim balkanskim državama i severnim Slavenima da se tako sačuva mir koji je Evropi toliko potreban. I kad su oči čitavog sveta bile u Njega uprte, kada je trebao da dovrši veliko delo, pada taj veliki anđeo mira od ruke plaćenog ubojice. Taj veliki vladar, koji nas je uz tolike žrtve ujedinio, nije ni jednog časa prestao da misli na nas i na narodno jedinstvo. Umirući otvara svoje umorne oči i misleći na svoj ljubljani narod ostavlja mu divan amanet u svojim zadnjim rečima: Čuvajte Jugoslaviju.

Prvi decembar pretstavlja jedan od najvećih datuma naše historije. Prvi puta 1918 godine povezane su u zajednicu gotovo sve i to najpozitivnije snage Jugoslavije. Na taj dan ideja šire zajednice pobedila je sitna i uska plemenska i partikularistička shvatanja. Mi svi želimo da Prvi decembar ne bude završni cilj jednog velikog puta našeg naroda nego samo svetla etapa na njemu.

Marijana Željeznova-Kokalj, Ljubljana:

Moč pesmi

Pesem spremlja človeka vse življenje od rojstva pa do groba. Materina uspavanka, otroška pesem, pesem pri delu, zabavi, pesem k Bogu in nagrobna pesem — izraža vesele in žalostne trenutke iz dnevnika vsakega zemljana.

V pesmi je tudi moč naroda. V njej je izpovedal narod svojo radost in tugo, svoje hrepenenje, svojo ljubezen. Narodna pesem je ohranila naš narod v dobi robstva. Naš guslar je bil živa vez s preteklostjo, kjer je zaslužnjeni narod črpal nekdanjo slavo in vero v lastno moč in svobodo.

Narodna pesem srbskega dela našega naroda je junaška, slovenska pa je mehka, sanjava, otožna. Spomin na slavne junake je pobledel, suženjstvo je zakrilo pogled k soncu, svobodi. Ali slovenska mati je pela svojemu otroku narodne pesmi, dekleta in fantje so jih peli pri delu; pesem je ohranila narod pred potujčevanjem.

Naš vojak danes poje svoje pesmi, ko koraka na vaje. Pred vojno naši fantje niso smeli prepevati v vojaški suknji. Črni avstrijski orel se je pre-dobro zavedal, da je ravno v narodni pesmi moč vsakega naroda. Narodna pesem je nevidno orožje in če mu ga iztrgaš, si premagal narod.

Kakor je narodna pesem klic celotne narodne duše, je umetna pesem klic posameznikove. Duše umetnikov so se dvigale nad vsakdanjost, nad posamezne narode ter so postale občečloveške. Umetna pesem je zrcalo vseh narodov, je pester mozaik klicev vseh, ki nosijo v sebi svet melodije. In vendar je vsak umetnik sin svojega naroda, ki ustvarja z dušo lastnega naroda tako, da je vsaka umetna pesem pretkana z duhom umetnikovega naroda.

Pojmo tudi mi, Sokoli! Kdor ne poje, je mrk. Iz naše pesmi naj done naša vzvišena čustva. Naj ne bo sokolskega sestanka, kjer ne bi odmevale sokolske pesmi, zlasti pesem sokolskih legij.

Naj vsakdo sliši klic sokolskih duš v ponosni in plemeniti sokolski pesmi...

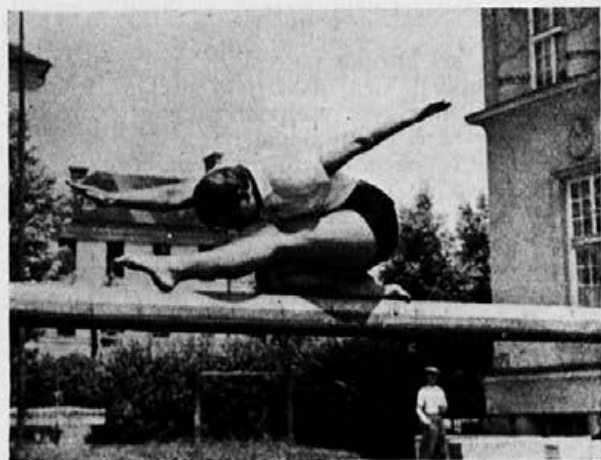
Za ostvaranje naših težnja

Za ostvarenje naše sokolske misli treba mnogo marljivosti, jake volje i čvrste odluke, treba samopregaranja i požrtvovnosti, treba jakosti i hrabrosti, a treba i iskrene ljubavi za rad i za ono, što želimo i hoćemo da postignemo tim radom.

Naša misao je misao napretka, podizanja, stvaranja i trajnosti, i nije ograničena vremenom i prostorom. Ona je put k slobodi, napretku i blagostanju. Ona ne oštećuje tuđe koristi, ne gradi s tuđim naporima, patnjama, ponižavanjem i zapostavljanjima, nego svojim vlastitim silama, crpeći snagu sama iz sebe, iz svojih vlastitih vrela. A ta snaga se nalazi u Sokolima, upravo u vama naraštajcima, koji ste nastavili uspešno započeto delo starije braće.

Naš broj se povećao, ali iz iskustva znamo, da nisu svi među nama svesni svoje dužnosti. Mnogi je odviše površno shvaćaju, jer se ne brinu da upoznaju Sokolstvo. Među vama ima braće, kako se često čuje od mnogih svesnih naraštajaca, koji dolaze u naše vežbaonice ne da nešto nauče, već onako da budu samo posmatrači vršenja dužnosti svojih vršnjaka, da promatraju kako drugi rade, a samim im se neće raditi. Takvi ako i dolaze na vežbu, vi znadete da nisu točni, da ne vole red i disciplinu, da na vežbu dolaze samo kada se njima prohteje, a i tada bi hteli sve drugo da rade, samo ne ono što hoće brat prednjak. Kada i rade, opažate da odviše često greše, a to zato, jer su duhovno odsutni. Na nešto drugo misle, a ne na ono što im kaže brat prednjak. Upoznati i zavoleti Sokolstvo možemo samo marljivim, ustrajnim i požrtvovnim sokolskim radom, najbolje u sokolskoj vežbaonici, ali samo kad u tom radu sudelujemo. Takva i slična naša braća naraštajci, a ima takvih i među članovima vežbačima i nevežbačima, kao i jednostrano i površno shvaćanje sokolskih dužnosti i naše misli, najviše je krivo, što je u mnogim našim jedinicama u opadanju red i stega, a gde toga nema isključen je svaki napredak. Bez reda i zapta, bez osećanja odgovornosti za sva svoja dela, nikada nećemo postići svojih težnja.

Za ostvarenje sokolskih težnja imademo svoj sokolski put. To je ravan put po kome možemo i moramo promišljenim, ustrajnim i marljivim radom, pa bio taj vezan i sa samopregorom, samo ako ima od njega celina koristi, —

Sokolska tekmovalka — olimpijka pri vaji na gredi

doći od misli do čina. Taj put, koji vodi od misli do čina, treba da bude put otvorenosti, iskrenosti i vernosti, kojim provejava bratska ljubav, istina, sloga i jednakost.

Ostati na tome putu, ustrajati u tom radu, mogu samo oni, koji se pomire s činjenicom, da mogu za svoj rad — narodno sokolski rad — doživeti i razočaranja, jer mogu često da budu nepravedno zapostavljeni.

Smeju li se Sokoli na to obzirati? Smeju li za to klonuti u svome radu? Smeju li zbog toga da se iznevere najsvetijoj i najplemenitijoj misli našega naroda, onoj misli, koja mu je ulevala snage i u najjernijim danima njegove teške, ali slavne prošlosti? Ne, nikada ne!

Ta poznata su nam mnoga zapostavljanja i teška stradanja naših uzor - Sokolova od osnutka Sokolstva do današnjih vremena, ali znamo i to, da je Sokolstvo uvek pobeđivalo, da pobeđuje i da će pobeđivati.

Pobeđuje već time što je prodrlo u narod, u dušu naroda, pa bilo to i nesvesno, i što ima vrlo malo svesnih i vrednih pripadnika našega naroda, koji ne bi, pa makar i potajno, u svojoj duši priznali, da je sokolska misao najlepša, najbolja i najplemenitija od svih misli, koje su ikada postojale, ne samo kod našega naroda, nego uopće među Slovenima.

Zato je dužnost svih nas da širimo sokolsku misao. Ali pre toga treba znati ovo: Širiti sokolsku misao mogu samo ljudi čvrstog značaja. To su onakvi, kojima dogodi li se da trpe, da budu zapostavljeni ili zaboravljeni, umesto da im se priznaju stečene zasluge — bilo to samo za svoje maleno društvo ili za ceo narod, a uza sve to ostanu nepokolebljivi u svome radu za opće narodno i državno dobro, to će biti znak njihova visoka, plemenita, ali i nesalomiva značaja.

Takve ljude treba Sokolstvo, takvi su potrebni Jugoslovenstvu i Slovenstvu, takvi treba da postanete i vi, draga braćo naraštajci!

Sokolska tekmovalka — olimpijka v stoji na rokah na gredi

Sokolska tekmovalka — olimpijka v prednosu na dvovišinski bradlji

S naraštajem kroz sokolski život

Taborenje

Posle povratka s takmičenja činilo se — ili su tako samo mislili naši naraštajci — da je za ovu godinu završen rad u Sokolu. Za kratko vreme nastaju školski praznici, te će se naraštajci rasuti kud koji. Svoj sokolski ispit oni su položili na takmičenjima. Časno su se borili i osvojili i prvo mesto u župi i odneli župsku zastavu — dar naše župe pobedničkom odeljenju. Ali vrlo su se iznenadili, kad sam im na prvoj vežbi iza takmičenja saopštio, da nas i u školskim praznicima očekuje još jedan zadatak. — Ne smemo stati s našim radom u Sokolstvu — rekoh. Večito kretanje, večito nezadovoljstvo s postignutim i uvek težiti lepšem, boljem i savršenijem. Naš novi radni sokolski nacrt je naraštajsko taborenje. To ćemo moći provesti vrlo lako. Sav onaj novac, što smo ga do sada skupljali za našu naraštajsku zastavu upotrebićemo za naše naraštajsko taborenje, jer to zastavu sada imamo. Taborovaćemo na najlepšem mestu, nedaleko samoga grada. Stanovaćemo pod šatorima. Kuhaćemo sami, a preko dana uređićemo zgodan dnevni raspored, koji će se sastojati uglavnom od vežbanja, rada, izleta, kupanja, upoznavanja prirode i t. d. O pojedinostima još ćemo se kasnije dogovoriti. — Razumljivo je, da su ovakovu vest dočekali s neobičnim veseljem. Delilo nas je samo nekoliko dana od školskog raspusta. Kroz to vreme marljivo smo se spremali i prikupljali potrebne stvari za taborenje.

Došao je konačno taj željno očekivani dan. Rano u jutro u određeno vreme bili smo svi na okupu. Tamo nije bilo našeg Relje »Olimpijca«. Marijan i Nikola utrčaše u sokolanu i pozvaše nas, da nešto vidimo. Istrčasmo pred sokolanu, kad tamo videsmo, gde se neki oveći tovar ljulja niz ulicu. Nekoga mališana spređa i straga poklopio neki dosta mek zavežljaj, te se činilo, kao da sam puzi niz ulicu. Prišavši k nama skotrlja se na zemlju, a ispod njega izvuče se naš »Olimpijac« Relja. Svi prisutni prasnuše u smeh i počеше s raznim šalama na račun našeg mališana. — Što se smijete, reče sav usopljen i zadihan. — Znete bilo mi je jutros, kao Kraljeviću Marku. Mama mi natrpala: pevine, jastuke, pokrivače i šta ja znam šta sve nije, da moram to sve ponesti sobom na taborenje. E, video sam teško će mi biti nositi, »a još teže ne poslušati majke«. Lako bi mi bilo i neposlušati majku, ali moglo bi se dogoditi, da mi u zadnji čas zabrani polazak na taborenje. Moradoh prihvatiti njen predlog i svoj zavežljaj, te s njim na leđa pa vući. Ali, brate vodniče, Ti ćeš ovaj moj zavežljaj spremiti u ormar i zaključati, a kad se povratimo ja ću opet s njime otpuzati do kuće. Ne mogu ja sam spavati na perju, dok ćete vi svi ležati na slami. Moramo biti svi jednaki. — »Tako je, bravo, živio »Olimpijac«!« klicahu naraštajci. Tako i učinismo. Zavežljaj strpasmu u ormar, iza kako smo iz njega izvadili pokrivače i neke sitnice. Zatim naprtismo naše stvari i krenusmo na put. Ceo grad je bio još u dubokom snu. Na nebu su zvezde titrale poslednjim sjajem, a neke su već potpuno izbledele i nestale s plavetnila nebeskog.

Zrak je bio čist, a jutarnja svežina nodrhtavala je na telima naših naraštajaca. Na istoku su sunčane zrake razdeljivale zoru od tmine, a slavuj je negde još ugodno biblijsao. Put je bio prilično dug, a vrhunci naše gore mamili su nas pod svoje okrilje. Već je i sunce visoko otkočilo. Naši putnici grabili su punim korakom ne osećajući nikakav umor. Usput su razgovarali o koječemu, šalili se i pevali. Kada dodosmo do gorskog potočića, malko se odmorimo, a zatim opet nastavimo svoj put. Sada je put tekao uz potočić; išli smo njegovom obalom slušajući njegovo žuborenje i gledajući užurbano njegovo poskakivanje s kamena na kamen. Sunce je već bilo na zenitu, kad stigismo na mesto. Nedaleko samog potočića, na jednoj šumskoj čistini odredismo mesto za naš tabor. Zemljište najpre iskrčismo od granja,

koje je ponegde ležalo. a zatim izmerismo prostor za tabor, odredismo mesto za svaki pojedini šator. Za nekoliko časaka bio je podignut ceo tabor. Oko šatora opkopasmo jarčice, da nam za kiše ne bi voda naletila u ležišta, a ceo taborski prostor ogradimo konopcem. Na sredini tabora u pravcu vodničkog šatora podignusmo visoki jarbol, na kome će lepršati taborska zastava. Marijan i Nikola, koje sam odredio da se pobrinu za slamu, uskoro se vратише s punim kolima slame. Našli su i slamu i još im je neki čiča dovezao. Prešli smo na unutrašnje uređenje šatora. Na svaki šator odredim po četiri naraštajca, koji pod nj uvukoše dovoljno slame, a ovu pokriše plahtama i pokrivačima. Kad je sve bilo uređeno naraštajac Pavle, naš taborski trubač, zatrubi zbor, našto se svi svrstaše po veličini na zbornom mestu (koje smo odredili i označili).

Marijan, koga izabراسmo za barjaktara, podiže taborsku zastavu na vrh jarbola. Naraštajcima komandovah »Mirno«, »Zastavi pozdrav«, te pošto zastava stiže na vrh jarbola opet »Mirno«. Zatim sedosmo u polukrug na zbornom mestu, koje beše ispred samih šatora. Tu sam im objavio neke taborske uredbe između ostalog i ove, koje je dužan izvršivati svaki naraštajac u taboru bez oklevanja.

- 1) Čim jutrom zatrubi truba — znak ustajanja — ceo tabor mora da se budi. Niko ne sme ostati duže na spavanju. Svaki se mora osvežiti vodom na potočiću do pojasa. Zatim mora urediti svoj šator i prostor pred njim.
- 2) Na znak zbora svi ti poslovi moraju biti završeni, a naraštajci postrojeni na zbornom mestu.
- 3) Vodnik tabora odrediće svakog dana dežurnog u taboru, koji će se brinuti za sve taborske potrebe preko celoga dana. Svakog dana biće naredbom određen drugi naraštajac, kao vršilac dužnosti dežurnog. Dežurni će voditi brigu:
 - a) da svi naraštajci na glas trube ustanu;
 - b) da se umiju i osveže vodom;
 - c) da uredе svoje šatore i taborski prostor;
 - d) da su svi u stroju na zbornom mestu;
 - e) da se brine da su doručak, ručak i večera tačno u određeno vreme gotovi;
 - f) da se brine o taborskoj vatri i drvima;
 - g) da se brine o živežnim namirnicama preko celoga dana;
 - h) da su svi prisutni na taborskoj vatri;
 - i) da su svi na spavanju posle trubnog znaka »povečerja«;
 - j) da se brine o postavljanju straže na stražarska mesta;
 - k) da vrši ostale dužnosti, koje se odnose na tabor preko celog dana;
 - l) da ne sme izaći iz taborskog prostora, dok vrši dužnost dežurnoga.
- 4) Ni jedan naraštajac ne sme ostati nezaposlen preko dana. Svaki mora marljivo raditi na određenom radu.
- 5) Svki naraštajac mora izvršiti dužnost, koju mu toga dana u dužnost stavi dežurni tabora, pa čak i onda, ako mu je i nepravedno dodeljena, a tek onda po izvršenju može se žaliti vodniku tabora.
- 6) Za vreme odmora moraju svi naraštajci biti pod svojim šatorima, gde ne smeju bučiti, galamiti, pevati, niti bilo čim uznemirivati tišinu u taboru.
- 7) Svaki naraštajac određen za stražu mora tačno vršiti stražarsku službu, na kojoj ne sme zaspati, niti spavati, niti se udaljavati sa stražarskog mesta i
- 8) Svaki mora da se pokorava svima naredbama i zapovestima, koje odredi vodnik tabora.

(Dalje prihodnjić)

Pismo jednoj sestri

Htela si jednom da čuješ o danima, koji su me mimoišla kroz život, htela si da u duhu proživiš one velike dane kroz koje sam išao, prepun mladenačkog zanosa, ideala i nada. Pitala si me i želela si, da ti ispričam kako sam postao pristaša sokolske ideje, šta me je zapravo ponukalo da stupim u redove velikih nacionalnih pobornika i heroja u borbi za pobjedu Pravde, Istine i Ljubavi.

Nisam ni sam verovao da bi mogao imati toliko snage da savladam običnog prosečnog čoveka u sebi sve dok jednoga dana nisam bio obasjan žarkom svetlošću sokolskih ideala, koje mi je prikazao jedan naš sokolski brat, književnik i istaknuti saradnik »Sokolića«.

To se desilo ovako:

Još pre nekoliko godina ja sam lutao kroz život osamljen i sam, tražeći od života da mi bilo kako pruži afirmaciju u svome smislu i svrsi, preturao sam debele filozofske umotvorine, razgovarao sa svakojakim ljudima i naslušao se svakojakih misli, ideala i čežnja, ali sve se to meni učinilo bledo i bezbojno, sve je odisalo dahom materijalnog života. Ja sam tražio nešto više i uzvišenije. Kao Diogen tražio sam čoveka, dušu, osećaj, ideju i smisao života.

Jedne večeri slučajno sam se u sokolani upoznao sa spomenutim bratom — književnikom i on mi je u nekoliko kratkih poteza ocrtao obrise jednog uzvišenog, za mene sasvim novog i nepoznatog, sveta: pričao mi je o Sokolstvu i preporučio mi na čitanje knjige, koje govore o sokolskoj ideologiji.

U tim delima, koja su potekla iz pera naših najvidenijih nacionalističkih pisaca, ja sam našao ono što sam godinama tražio, našao sam svoje ideale, pronašao sam sebe i smisao svoga »jesam«.

To bi, sestro, bio moj najvažniji događaj u životu. Izabrao sam »Sokolić«, da ti preko njega odgovorim na tvoje znatiželjno pitanje, pa te sada u tom znaku pozdravljam sa sokolskim: »Zdravo!«

Ispunjeno proročanstvo

(Novela.)

I

Antonije Milić rodio se pod nesrećnom zvijezdom. Sudbina je htjela, da već kao desetgodišnji dječak izgubi u ratu oca, a odmah zatim i majku. Tako je on ostao sam i osamljen prepušten životu, ljudima i prilikama, da ga bacaju iz doživljaja u doživljaj, da kovitlaju njime kao orkani tankim stablima i povjetarac slamčicama, te da ga nose s jednog na drugi kraj svijeta bez smisla i svršetka. Kao Ahasfer lutao je nesrećni Antonije od nemila, do nedraga, trbuhom za kruhom, tragao je za svojom srećom, prihvaćao se svakojakih zanimanja, ali sve uzalud. Antonije Milić nije imao sreće. Jednom je u svome lutanju, prolazeći kroz veliki evropski grad, naišao u izlogu neke pomodne palače na veliku crvenu tablu s imenom i adresom »čuvenog astrologa« Anima Animusa. Taj da je u stanju proreći sreću iz zvijezda pod kojima smo se rodili. Tako je bilo napisano na plakatu. Antonije Milić smjesta je odlučio da se uputi tom čudnovatom vraču — pogađaču.

»Vi ste rođen« — govorio je astrolog — »u znaku Venerinog zvijezda, naklonjena Vam je božanstvena Erato, ali na žalost u trgovačkim pohvatima nemate osobite sreće. Merkurov ljubimac niste. Ali ipak...«

Gospodin astrolog zamislio se duboko i učinio važnu kretnju čovjeka, koji je pronašao nešto osobita:

»...ipak, čeka vas veliki finansijski dobitak. Na Vašoj zvijezdi vidim broj 131313. Da li je to suma, kojom će vas sudbina obradovati ili je što drugo, to ne znam tačno reći. Ali bi vam prijateljski savjetovao da pokušate sa srećkom klasne lutrije pod tim brojem.«

Ozaren tom ugodnom vizijom o budućnosti, Antonije Milić se opet našao na ulici i čudna su mu se misli rojile maštom. Zna on iz iskustva mnogih svojih poznanika da ni jedan vrač - pogađač ovoga svijeta ne zaboravi nad svojom žrtvom izvršiti četiri glavne operacije: »proreći« joj sreću u ljubavi, neugodnost sa sudom, obećati joj lijep dobitak i isprazniti joj pošteno kesu. Zato je nekako skeptički primio to ružičasto otkrovenje gospodina astrologa, ali je ipak unišao u prvu kolekturu klasne lutrije, kupio srećku i nerovozno strpao u lisnicu komadić šarenog papira s brojem 131313. Tako naoružan propisnim dokumentom Antonije Milić bio je spreman da dočeka gospođu Fortunu, koja, ako ne lažu astrolozi i zvijezde, mora ubrzo doći.

II

Djevojka s povezanim očima već je svome točku sreće izokretala treću rundu brojeva, ali 131313 nikako nije htjela da izvuče. Kao da se je i ona udružila sa zlom sudbinom i nesrećnom zvijezdom Antonija Milića, pa hoće da mu napakosti, da se smije njegovom bolu i tragici. Naslutio je Antonije Milić podlu igru dušmanskih clemenata i radi toga mu se u mozgu zasjekla i tu ga bolila čudnovata misao. Ta misao bila je samonikla, slikovita i uporabljiva u isti mah.

»Da bi i oni, koji poslije mene dodu, imali divno sjećanje o tome kako je besmisleno obraćati se svakovrsnim babama - gatarama, da nam proriču sreću koja nam nije suđena, priljepiću taj prokleti papir broj 131313 na sred kućnih vrata. Sada mi i tako više nije potrebna ni srećka ni sreća, meni je već dosta svega. Tako je Antonije mislio, smislio i učinio, pa se sada na vratima njegovog stana kočila priljepljena srećka državne klasne lutrije kao žalostan natpis na grobu pregaženoga genija i osvete astrologove pameti.

III

A onda se dogodilo čudo zbog kojeg je Antonije htjeo da skoči sam sebi u usta. Tek u petom kolu srećka broj 131313 bila je izvučena, pa je u novinama objavljeno da imalac te srećke ima u što kraćem roku lično doni-

jeti u kolekturu klasne lutrije neoštećenu srećku broj 131313, inače da se dobivena suma ni u kojem drugom slučaju neće izdati. Svi možebitni izgovori bezvrijedni su. Antonije se je radi toga oznojio krupnim mučeničkim znojem i u izvjesnim trenutcima činilo mu se kao da zemlja izmiče ispod njega. Kao ludak jurio je iz ugla u ugao svoga stana, istrčavao pred vrata i posmatrao već požutjeli papir broj 131313, onaj prezreni i bezvrijedni papir, koji sada vrijedi ravno pola milijuna.

Antonije Milić, međutim, ne bi bio ono što jest, kada ne bi znao u zadnjem času — neposredno pred nastupom nesreće — dosjetiti se kako da je izbjegne. Teške životne prilike naučile su ga da bude okretan. Opet mu je na um pala misao, koja je samonikla, slikovita i uporabljiva u isti mah. Skinuo je vrata sa svoga stana, natovorio ih na vlastita leđa i s tim dragocjenim tovarom, što su ga brže noge nosile odjurio je presrećni Antonije u pisarnicu klasne lutrije. Čim je unišao na vrata viknuo je:

— »Ja sam, gospodo, Antonije Milić i dobio sam od vas pola milijuna«. Činovnici su se zagledali u njega misleći da pred sobom imaju ludaka.

— »Što se čudite? Ja sam taj!«

Jedva se jedna odvažnija pisarica odlučila na objašnjavanje:

— »Pa, dobro. A gdje Vam je srećka?«

— »Evo, ovo je!«, udario je Antonije šakom po vratima pokraj sebe, pa je cijela pisarnica zaorila, a među činovnicima nastade strava i škrgut zubiju. Jedan činovnik zazvonio je i telefonski pozvao policiju, a kada su pred vrata klasne lutrije stala kola za spasavanje jedan je redarstvenik zvanično ispitao položaj, objasnila se cijela zgodna, pa je Antonije Milić na vlastite žuljevite dlanove primio novac i veliki blagoslov božanstvene Fortune, koja mu se je konačno ipak jednom nasmijala punim srcem i vedrom dušom.

Gustav Strniša, Ljubljana:

Aforizmi

Kdor je vojak, ni vedno junak, kdor ni vojak je vendarle lahko junak.

Zlato ne pozlati bogatinovega srca, temveč mu ga okameni.

Obrekovalci iščejo v čebeljem panju sršena.

Strupene gobe so lepe barve, zunanost večkrat laže.

Lepota duše prekaša telesno lepoto, a malokdaj jo premaga.

Kjer ni ladje, je dober tudi čoln.

Prosjak se odkriva darilu, ki ga pričakuje.

Slikar, ki ne ljubi prirode, laže samemu sebi.

Brez krivice bi bilo ime pravica nepotrebno.

Kdor je črn, še ni krokar, kdor je bel, še ni golob.

Gad ni kriv, da je kot kača rojen.

Tudi volk vedno ne ubija.

Samo leseni zajec se ne boji lovca.

Kdor je slabič v hoji, še ni pijanec.

Kdor ljubi bližnjico, rad zaide.

Če pramakneš mejnik, si ne umažeš samo rok, temveč tudi poštenje.

Kdor laže bližnjemu, dvomi sam nad seboj.

Kdor laže, da sebi verjame, je zamenjal resnico za laž.

V vsakem kozolcu se ne suši pšenica.

Mavrica ni samo znanilka sonca, temveč tudi dežja.

Vsak krokar še ne pomeni nesreče.

Zloben jezik je bolj strupen kot gad.

Tudi človek ima razcepljen jezik.

Tudi najboljšega zelja se zajec naveliča.

Kdor mnogo trpi, veliko molči.

Kjer se pes in mačka pobratita, je slabo za gospodarja.

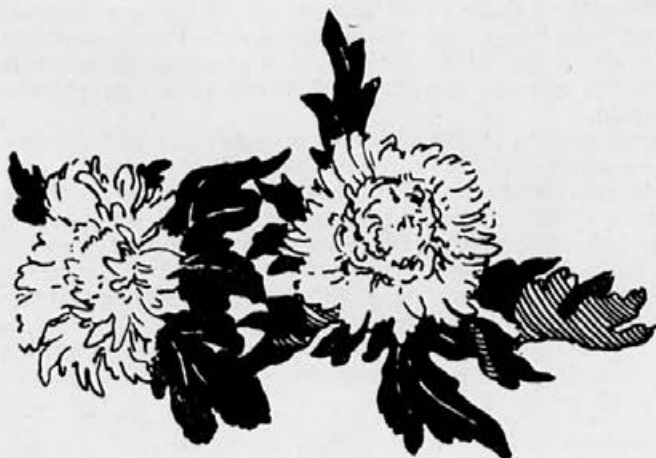
Vilko:

Bratu Brani u spomen

— Glava klonu, lice potavnilo,
Bolovanje oko mi popilo:
Ruka lomna, tele izmoždjeno,
A kleca mi slabačko koleno:
Dode doba...

Branko Radičević.

Lomila Te je, kidala i nemilosrdno obarala. Bolest... Strašna neprijateljica života ljudskog. Lomila te i ispijala, a Ti si bez glasa, samo s bônim posmehom, koji Ti je od časa na čas zatitrao na licu, divovski podnosio tegobe mučeničkog života. Gasnulo je Tvoje oko, gasnuo život. Crne kobne aveti nadvijale su se kao tmaste oblačine nad Tobom, a negde duboko u oku Tvome gasnula je poslednja nada prelevajući bledilom Tvoje bolom ispaćeno lice. Gasnuo je dan. Poslednji sunčani traci prosuše se sa zapada po Tvojim bolesničkoj sobi. Još jedan bolni uzdah izvi se iz Tvojih grudí, a sunčane zrake plaho nestaše; ugasnu dan i ugasnu Tvoje oko. Uvela je bela ruža u dvoru Tvome, skršila se, pala. Slomiše se Sokolova krila... Zvona jeknuše. Tužna vest propara nam srca. Oblačine se nadviše i zaviše onu tužnu večer, kojom glasnici smrti jezde od srca do srca, da ga zaviju u crnu bol i tugu. Udari kiša silna i plaha iz oblaka. Plakalo je nebo, jecala su zvona zajedno s nama. Ko večernja senka spustila se smrt na Tvoje lice i pred Tobom ležaše položeni u jedan mah i vera, i nada, i sumnja, i strah. Ti nisi više mario za njih. Samo si im se blago osmehnuo. To beše Tvoj poslednji osmeh, koji se blaženo prelio preko Tvoga lica. Duh Tvoj rešio se bola, jada, očaja, muka, patnje i uzduha. Dode doba... Dode doba, Brane, kad smo morali tužno sagnuti glavu i plačnim okom gledati skršen cvet i polomljena krila jednog Sokola. Zalud nad grobom Tvojim lijemo suze, sudba samo se smeši gledajući našu tugu i bol, dok jednom, Brane, i nas ne prelije blaženi osmeh, dok ne ugasne oko i ne ugasne dan, dok ne dode doba...

Dekada o dekadansi

1. Nikada ne činiš mudro, ako se suviše i suviše očividno oduševljavaš ljudima oko sebe; u svakom drugom slučaju desiće ti se to da ćeš među njima postati obljubljen.

2. Izbegavaj da voliš; ako si to kada pre činio, smatraj ta prošla vremena svojim ludim danima i stidi ih se.

3. Ni tvoje rođeno dete nije biće za koje bi bilo vredno patiti i boriti se; treba da znaš da će doći vreme kada ti ono neće želiti suviše dobro.

4. Begaj od društva što dalje možeš i ne iskazuj pred ljudima svojih bolova i radosti; to je jedini način da se ne izložiš prekomernim razočaranjima i patnjama bednog ljudskog životarenja.

5. »Ništa me se ne tiče!« — stoički je klicao sakati Epiktet s drvenom nogom, kada su ga pitali kako da se usreći čovečanstvo. Okani se, prijatelju, tih ludih iluzija: sreća je tamo gde još ni jedan čovek nije stigao, ona je nedokučiva za ljude i neostvariva na ovoj našoj matoroj lopti, koju smo sputali u okove laži, prokletstva i antagonizma čoveka prema čoveku. Homo hominis lupus.

6. »Divljaci jedan drugoga jedu, a pitomi jedan drugoga varaju, i to se zove tok života...« — govoraše Šopenhauer i mi od Aristotela do Šopenhauera zaista ne mogasmo i ne umesmo da dokažemo čak niti za jednu jedinu reč gornjeg citata da nije na svome mestu.

7. Ni misteriozna Fata-Morgana nije više ogrnuta plaštem misticizma, i za nju je hemija izmislila ubedljivu definiciju: sasvim приметljive vibracije vazdušnih slojeva pod pritiskom snažnih sunčanih zraka stvaraju u zenicama našega oka imaginarna priviđenja i slike koje opsenjuju i odvođe na krivi put svoga posmatrača; to je, eto, ta slavna Fata-Morgana, koja je pojela bezbroj ljudskih egzistencija i — ignoranata. O, blažena hemijo i sveta — alhemijo, smilujte se na bedne ljudske ništice...!

8. Bolno je brzo komično, ako nije spontano; ko se još ne bi homerovski nasmejaio hipohondru koji pati od epilepsije ili geniju kojem je žao što ga bulvarski skribenti oglašiše ludakom. Eto, Niče beše i epileptičar i ludak; on, dakle, smešan beše svetu sa ulice, no bol njegov spontan beše; a znajte, narodi, da je uistinu smešno ono što misli da je tragično, kao što je tragično ono što mediokriteti imenovaše veselim.

9. Iluminacije na proslavama prilikom obletnica smrti ili rođenja odabranih duhova potsećaju nas potpuno na blistave fraze nekrologa, koji je pročitao magarac nad pećinom umirućeg lava. Sećate li se još te simbolične basne: vatromet je najdivnije sredstvo za imitaciju i patvorenje velikih misli ili, bolje: pirotehničke čahure za promendno uveseljavanje besposlenih građana, bilo to na spomen bilo kojeg velikog čoveka ili događaja, divna su krabulja za sakrivanje bedne pigmejštine ljudske. U Nici čovek divno može da spozna kolika je kapitalna ništica ono što mi zovemo veseljem, radošću i srećom. Vanitas vanitatum.

10. Ne veruj nikada ljudima, jer uvek lažu — i kad govore istinu, oni također lažu — otkud ti možeš s uverenjem ustvrditi da sve ove sentencije, koje si do sada čitao u ovom spisu, nisu najprostija laž... Pametno je kad čovek ne pridaje suviše važnosti svemu što su ljudi do danas napisali, ali, verujte, vrlo je zahvalno pročitati i najepohalnije gluposti kao i skroz deplasirane laži. Ja lično duboko sam zahvalan gospođi Šofiji Zazarsfeld,* jer nam je u amanet ostavila besmrtno tragove drljanja i skribentstva, petljanja i klepetanja, kompilatorskih neučivosti i plagijatorskih drskosti najnižeg stepena. Zato je, prijatelju, ova moja »Dekada o dekadansi« prilično istinita i — poučna, no putokazom kroz budućnost nemoj si je izabrati: dekadansa, to u prevodu znači propast. Zapamti!

* Vidi njeno delo: »Kako žena doživljuje muškarca«.

Moč misli

Človekova največja vrednota je velika misel. Poraja se v njem, se razvija in raste, se oblikuje ter se uresniči v dejanju.

Moč velike misli je brezmejna. Sveti kakor sonce. Presaja se iz duše v dušo in prepoji vse, ki streme za vzvišenim.

Moč misli je tako mogočna, da ji mislilec žrtvuje vse dneve življenja, da zanjo pretrpi najhujša preganjanja, da celo zanjo umrje.¹

Z mislilčevo smrtjo pa ne umrje tudi velika misel. Ona ostane kot zapuščina velikega duha, živi dalje, se bori in zmaga.

Brez misli bi bil človek oropan svoje največje sile. Taval bi v omračju blodenj in bil bi samo žival.

Človeška narava pa ni obdarila vseh ljudi z enako močjo misli. Veliki mislilci so izjeme, vendar so pa tolmači večno nemirnega človekovega duha, da pronikne v vse tajne vsakdanjega življenja, narode in celo smrti.

Na velikih mislih se snujejo vse duhovne vrednote, vse znanosti, ves napredek.

Vprašamo se, ali je tudi sokolska misel mogočna? Odgovor je kratek in jasn: »Mogočna je!« Zajela je vse slovanske narode, svetica jim v dobi suženjstva in jim kazala pot k svobodi. Z osvobojenjem ni umrla, sveti nam še dalje in svetica bo, dokler bo živel slovanski rod. In čim močnejše se bo ustalila v dušah mladih sokoličev in sokolic, tem mogočnejše bo prehajala iz pokolenja na pokolenje.

Sokolska misel je bila, je in bo večni plamen, ki uresničuje večni ideal človeštva: bratstvo, enakost in svobodo.

Jugoslovanski sokolski misli se pa pridružuje še ta vzvišeni smoter: delo za kralja, za narod in Jugoslavijo.

O p o m b a :

1. Mnogi srednjeveški mislilci so bili preganjani radi svojih nazorov, med njimi slavni italijanski matematik in astronom Galilec (1564—1642), ki je kljub vsem grožnjam vzkliknil: »In vendar se vrtil!« (Mislil je na zemljo.)

2. Grški filozof Sokrat († 299 pred Kristom) je izpil čašo strupa, ker se ni hotel odreči svojemu učenju.

Kristus, ki je umrl za svoje prepričanje na križu.

Naš Viteški kralj Aleksander I. Ujedinitelj, ki je žrtvoval svoje življenje za edino misel — Jugoslavijo — v Marseillu 9. X. 1934.

Nešteto primerov, ki pričajo o moči velike misli.

Brat Štukelj Leon vežba na konju na šir
z ročaji

Robert:

Žuto lisje

Lisje žuti veće po drveću,
Lisje žuto dole veće pada...

B. Radičević.

Požutelo je, povenelo je, opalo je lisje s grana. I još žuti, vene i pada. I vetar ga kida, lomi, stresa i obara na zemlju, da na njoj trune, gnije i nestaje. I kiša ga satire, pere i vlaži. Pada, pada uveo i bolan jedan za drugim, jedan na drugog. Samo zašušti, kao bolni uzdah, spusti se na zemlju, kao tiha nada i nestaje u gomili; gubi se kao suza s oka sirotica. »Lisje žuti...« »Lisje pada...« I pesnik njegov požutio je i pao, kao i ono što žuti i pada, i povenuo, kao što i ono nestaje i vene. I njega će uskoro prekriti zimski beli veo, kao što je Branka našega prekrilo beli veo tuge i zaborava. I lisje pada, pada kao nada čovekova i poslednja čežnja, pada kao prva sreća njegovova. Ima li među ljudstvom čoveka, ima li čoveka, koji se gledajući taj uveo, žut i otkinut list ne seti Brankovih reči: »Lisje žuti veće po drveću, lisje žuto dole veće pada...« Ima li čoveka, koji gledajući, gde priroda umire ne uzdahne bolno za mladošću i večnim prolećem? ... O, zašto se mreti mora? Zašto večno ne cveta mirisno proleće, zašto su uvek bol i bolni uzdah poslednji u životu?...

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Aforizmi

Ljudi bez značaja i ponosa ne znaju što je uvrijeda i s čim mogu uvrijediti.

U svojoj divljoj neobuzdanosti, čovjeka vodi strast gluposti, a životinju nagon.

Najljepši izražaj plemenite duše i ljudskog govora jest riječ »oproštam«. Iskrena ljubav izaziva najtopliji plamen, najčišći osjećaj i govor sreća bez otsjeva.

Nastoj u svakoj okolnosti, da pomoću trijeznog rasuđivanja umiriš burno srce.

Ako hoćeš da te mrze ljudi i napuste prijatelji reci samo: »nemam«.

Današnja znanost sa svojim svijetlom obasjava samo maleni dio svijeta, a veći zavija u tamu.

Ljudi obični umiru, misli vodilje nikada, svjetovi propadaju, carstva se raspadaju, a veliki umovi i ljubav žive vječno.

Ako želiš da postaneš besmrtn, moraš u svakom dodiru i vezi sa životom i ljudima ostaviti nešto od sebe, od svoje ljubavi i duše, a to »nešto« učiniće te besmrtnim.

Ko hoće vječno živjeti, taj mora trpjeti, jer je i Isus trpio razapet, Sokrat otrovan, Đordano Bruno spaljen, a Galilei utamničen.

Vrač u vazduhu

Lužičko-srpska priča

Vredni roditelji imali su jednoga sina. Hteli su da ga što bolje naobrazu. Otac, stoga, pođe s njime na put da nađe za nj majstora, koji sve zna. Posle dva dana nađoše čoveka, koji je obećao da će ga učiti svima mogućim majstorijama. — Jedva latica ude u njegove saonice, puče majstor svojim bičem i konj se podiže pod oblaku. Latica se sada doseti da je dopao vraču u ruke. Otac pak bejaše vrlo veseo što nađe takvog majstora; no majka time nije bila zadovoljna te otera oca da potraži sina. Dade mu na put jednu vrećicu duhana. Otac ode na slepu sreću te dode za malo vremena do jedne žene, koja je svojim nosom vukla vodu iz bunara. On je pozdravi govoreći: »Dobar veče, bako!« Ona mu odgovori: »Već sto godina nije me niko tako pozdravio! Pa što želiš?« Otac joj kaže: »Htedoh samo da te pitam, ne znaš li štogod o vraču u vazduhu.« Ona odgovori: »Ne znam, ali ja ću pitati četvoronošce.« Žena žviždnu i odmah dodoše sve četvoronožne životinje i skupiše se oko nje. Ali ni one ne znadoše ništa. Stoga reče baka ocu: »Ja ne znam ništa, pa ni sve četvoronožne životinje ne znaju ništa. On, dakle, mora da živi u vazduhu ili u vodi. Idi i potraži svoju sestru, koja živi sto milja daleko. Stigneš li onamo večeras, kazaje ti možda gde se on nalazi. Ja ću ti pozajmiti svoga konja da te do večera ponese onamo; ali ti teraj konja, neka trči koliko više može!«

Otac učini, kako mu ona naredi, stiže do večera do žene koja je svojom nosinom upravo mela dvorište i pozdravi je govoreći: »Dobar veče, bako!« Ona mu odgovori: »Već trista godina nije me niko pozdravio kao što ti! Pa što želiš?« On kaže: »Htedoh samo da te pitam, ne znaš li štogod o vraču u vazduhu.« Ona mu odgovori, da ne zna ništa i neka ide samo dalje. Otac sada uze iz svoje vrećice malo duhana, zapali ga i izmrvu u prah i dade ženi malo od toga.

Sada ona reče: »Ja ću da pitam sve ribe u vodama, ne znaju li one štogod o njemu.« Ona žviždnu i odmah dodoše sve morske ribe te se skupiše oko nje. Ali ni one nisu znale ništa. Žena kaže ocu: »Podi ako hoćeš mojoj sestri, koja živi trista milja iza kraja sveta, pa ćeš doznati. No moraš biti kod nje pre nego svane. Zato ću ti ja uzajmiti svoga konja.« Tako je on jahao i kad je svanjivalo bio je na mestu. Opazi jednu ženu, koja je svojom nosinom ugljen na ognjištu zgrtala. On je pozdravi govoreći: »Dobro jutro, bako!« Blagodarno mu ona odgovori: »Šest stotina godina nije me niko tako pozdravio! Sto želiš od mene?« On joj kaže: »Htedoh samo da te pitam, ne znaš li štogod o vraču u vazduhu.« Ona mu odgovori: »Ne znam ništa!« On onda opet uze malo od zapaljenog duhana i dade ženi malo od toga. Sad reče žena: »Pitaću ptice u vazduhu, ne znaju li one štogod o njemu.« Ona žviždnu i odmah dodoše sve ptice i skupiše se oko nje, samo nije došao orao. Iza nekoliko vremena dolete i on. Žena ga upita gde je bio. On joj odgovori da dolazi upravo od vrača u vazduhu. Žena mu zapovedi: »Odnese odmah ovoga čoveka vraču te mu pomogni da opet dobije svoga sina!«

Orao sedne, otac se popne na nj te ga zajaše; onda orao odleti. Nije trajalo za dugo i već su videli slamom pokrivenu kućicu vračevu. Orao kaže ocu: »Iščupaj mi iz repa tri velika pera, onda idi u staju gde ćeš naći zeca kako leži zakopan u slami; uzmi ga! Pred stajom leži kamen i pod tim kamenom tri ivera; uzmi kamen i iveru! Onda podi u sobu gde vrač upravo spava te mu iščupaj iz kose tri dlake! Sa stola uzmi napokon tri mrvice hleba te ih daj meni da ih pojedem — onda ćemo pobeći.« Otac tako i učini. Kad je vrač čupao dlaku, prebaci se ovaj na krevetu prvi put na drugu stranu, drugi put stađe gundati, a treći put tako grdno jauknu te je otac mislio, srušiče se krov; ali vrač se ne probudi. Iza kako je otac dao orlu sve tri mrve da pojede, metnuo je kamen, iveru, dlake i zeca u rupe orlova repa gde je pre iz njega iščupao perje, onda je opet uzjahao orla.

Kad bejahu već bog zna kako daleko, sede orao na jednu pećinu te upita oca, ne vidi li štogod. Otac reče: »Vidim jednu veliku sivu mrlju!« — »Onda moramo još da letimo,« odgovori orao. Posle nekog vremena orao opet sede i upita oca, ne vidi li nešto više. On odgovori: »Vrač je za nama u poteri s dva konja!« Orao kaže: »Onda baci one tri dlake!« Kad otac to učini, opaziše silno jato gavranova, kako

obleću vrača. Ovaj morade najpre da ubije sve gavrane pre nego mogaše dalje. To ga je mnogo vremena zadržalo te one dvojice nije više video, pošto je svoj posao svršio. Morade dakle opet da se vrati kući da vidi gde se ona dvojica nalaze. Doznajući to pode u poteru; nije, naime, nikako hteo da izgubi Ivicu.

Orao opet sede te upita oca, ne vidi li štogod. Otac odgovori: »Vidim jednu sivu mrljicu!« — »Onda nam valja leteti još malo!«, odvrati orao. Posle nekog vremena orao se opet spusti na jednu pećinu te upita oca, ne vidi li već nešto više. On odgovori: »Vrač juri za nama u poteru sa svoja dva konja!« — »Onda baci ona tri ivera!«, povikne orao. I tamo se stvori jedna velika šuma te vrač morade sebi najpre da prokriči put. Zato se smesta brzo vrati kući po sekiru. Čim je taj posao svršio, nije više video onu dvojicu, pa otrči opet kući da vidi gde se nalaze.

Posle nekog vremena spusti se orao opet na zemlju te upita oca, ne vidi li štogod. — »Vidim sivu mrljicu!«, odvrati otac. »Onda moramo dalje!«, primeti orao. Pošto se posle dugog vremena opet spusti, upita oca, ne vidi li već nešto više. Otac zaviče: »Vidim, vrač juri za nama u poteru sa šest konja!« — »Onda baci kamen!«, zapovedi orao. I stvoriše se tako visoka brda te vrač morade sebi da prolomi put. No za to mu je bio potreban alat, pa je pojurio opet kući. Jedva svršši pola posla, kad slomi ruku te morade ponovno kući da je poveže gvozdenim povojima. Onda je radio dalje i kad je prolomio brda, nije video nikoga te morade opet kući da vidi gde su ona dvojica. Orao se opet spusti te upita kao uvek pre. Otac reče: »Još ne vidim vrača!« — »Onda poletimo do svoga cilja!«, reče orao te se spusti skoro za tim na zemlju. Ovde zapovedi ocu: »Natrhlaj zeca zemljom s groblja, pa će se pretvoriti u tvog sina!« Čim otac to učini, stiže vrač s osam konja, ali ne može ništa više da učini, jer se zec, natrhljan zemljom s groblja, već bio pretvorio u Ivicu.

Skripajući zubima ode vrač. Orao se podiže u vazduh, no za malo vremena pade mrtav na zemlju, jer ga je vrač ubio.

Ivica je kod vrača ipak već nešto naučio i vrač naumi vraču da radi o glavi. Kad zatim bude u Elstri vašar, reče sin ocu: »Povedi me na vašar; ja ću se pretvoriti u konja i time prodaj prvome koga sretniš za stotinu talira, ali za boga nemoj zaboraviti da mi skineš ular, inače pogiboh!« — Otac uze konja te pode na vašar. Već na gradskoj kapiji sreće se s jednim trgovcem, koji mu nudaše za konja stotinu talira. Otac bejaše zadovoljan, skine konju ular te ga odnese kući, izgovarajući se da ne vredi ništa. Kad otac dođe kući sedeo je Ivica već kod peći.

Kad opet dođe vašar, pretvori se Ivica u još lepšega konja te kaže ocu, neka ga odvede na vašar i proda za dve stotine talira. Ali otac se bio malo nakitio vina te je gotovo zaboravio prodatome konju da skine ular. Ipak se još za vremena doseti pre nego ode. Došavši kući našao je Ivicu opet gde sedi kod tople peći. — I treći put pretvori se Ivica u konja, kad bejaše opet vašar i otac neka ga nudi na prodaju za tri stotine talira, samo za boga neka ne zaboravi da mu skine ular.

Ali vrač — taj se, naime, pretvarao u trgovca — pozvao je oca u krčmu te ga uvelike častio vinom i rakijom; onda je istom kupio konja za tri stotine talira. Otac, omagljen, zaboravi konju da skine ular i tako Ivica malne propade. Vrač, došavši do krčme, gde mu je konj svaki put pobjegao, čvrsto ga priveže da se jedva mogao micati, naspe mu zobi te pode u krčmu. Konj nastojao da se otkine, ali ne mogaše. Tada slučajno neko prolazaše; bejaše mu žao konja te ga odreši. Konj gurnu ular malo natrag te pobeže do obližnje bare gde se pretvori u grgeča.

Kad vrač to opazi, brzo pode bari te se pretvori u štuku da potraži onu ribu te da je izjede. Ali se grgeč doseti vračevu lukavstvu te se brže bolje pretvori u goluba, koji pobeže u kraljev dvor gde je upravo kraljeva kći gledala kroz prozor. Već je golub opazio vrača gde za njim leti kao jastreb; nije imao drugog zakloništa nego samo dvorac. Sede, dakle, na prozor te stade pričati kraljevoj kćeri što je i kako je. Kraljeva kći reče: »Pretvori se u prsten, ja ću te onda čuvati i nataknuću te na svoj prst!« Ivica to i učini i kraljeva kći natače prsten na svoj prst. Kad vrač to opazi te ne mogaše da dobije prsten, načini te se kralj teško razbole te on dođe kao lekar u dvorac i obeća kralju da će ga izlečiti, ako mu da prsten s prsta devojičine ruke. Kralj nije znao ništa o tome što se dogodilo, pozove svoju kćer te zatraži od nje prsten. Ali ona kaže: »Ja prsten nikako ne mogu da predam, jer mi je ostao od pokojne majke!« Kralj joj govoraše blage reči, neka ipak preda prsten, ali ona

se neprestano opiraše, jer ga tobože ne može da skine s prsta. Sada kaže vrač: »Ja ću ga skinuti!«, te joj pristupi bliže. »Neću,« zavika ona, »ja ću ga skinuti sama« — te ga baci u pepeo. Odmah se vrač pretvori u petla i poče čeprkati po pepelu da su kralju varnice samo freale u oči. Ivica se pak pretvori u lisicu te zgrabi petla za vrat. Tako bi Ivica spasen i kralj opet ozdravi.

Prev. S. R.

Vidoslav Šitum, Sarajevo:

Majci u album

Svetost se bola veličanstveno širi s lica jedne blede, ispijene i usnule žene, žene koja je mnogo patila, mnogo se borila i bezbroj razočaranja podnela u toku života. Ona je u svojim grudima, u svojoj čistoj neokaljanju duši, u svome iskrenomu srcu nosila nešto više od običnog stvora: osećaj istinske, prave i božanske ljubavi, koju danas možemo da nademo još jedino u žene — patnice, žene — Majke i nikoga više. Kod svih drugih, prava i istinska ljubav je zaboravljena, prezrena i napuštena...

I ta ista Majka je danas, kao i ona ljubav koju ona nosi u svome srcu, skoro zaboravljena...

Da, Majko, Tvoje sveto ime danas je okaljano i Tebe muče, omalovažavaju i nabacuju se na Tebe svim i svačim, zaboravljaju Tvoje boli, koje si podnela da nama podariš život, da nas oplemeniš, da u našim mladim grudima probudiš onu ljubav, koju Ti imaš i da nas učiniš ljudima.

Ali budi uverena, Majko naša, Majko sveta i Majko svih ljudi, da tako misle samo niske duše, koje se valjaju u onom istom blatu, kojim se nabacuju na Tebe, kojim bi hteli da pokriju blistavi sjaj Tvoga svetoga i uzvišenoga imena i prave istinske ljubavi, koju Ti nosiš u sebi za nas. Da, Majko, Tvoja veličina ne može se okaljati ni uništiti.

Tabor sanja

Slika v 7 prizorih.

O s e b e :

Stanko, vodnik sokolskega tabora.

Marko, tabornik.

Dušan,

Tomislav, bratje.

Janez,

Kraljica noči.

Taborniki.

Godi se v sokolskem taboru.

Opomba za uprizoritev: Oplenac in lik kralja Aleksandra I. naj se izza kulis projicira na ozadje, ki prej predstavlja nebo.

I. p r i z o r.

Večer je. Okrog ognja sede taborniki, med njimi vodnik Stanko, ki jim čita iz knjige. Vsi ga pazljivo poslušajo.

Stanko (čita): Po vseh mukah v balkanski in svetovni vojni, po trdem delu na našem ujedinjenju in po mnogih uspešnih poizkusih, uveljaviti Jugoslavijo pred svetom, pohitel je kot apostol miru vnovič v široki svet. Odpotoval je k naši zaveznici, Franciji, da bi nadaljeval delo za veljavo naše domovine in za svetovni mir. In kakor da nas je hotela za nevaležnost in neslogo kaznovati usoda, se je zgodilo, da je moral postati žrtev on, ki se je že tolikokrat žrtvoval. Od zločinske roke ga je zadela smrt. Kakor skrbni oče, ki zapušča sirote in se za nje boji, tako je odšel od nas s slutnjo v mislih, s skrbjo v srcu, kakor to razodevajo njegove zadnje besede: »Čuvajte mi Jugoslavijo!« (Trenutek molka.)

Stanko (govori): Tako, dragi bratec (vstane), s tem smo danes končali premišljevanje o našem blagopokojnem Viteškem kralju Aleksandru I. Ujedinitelju, ki sedaj sanja večni sen v sredini vinogradov na Oplencu. In ker smo ta premišljevanja, ki so nam polnila vse večere, zaključili, s spoštovanjem zakličimo: Slava Viteškemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju!

Taborniki (vstanejo): Slava Viteškemu kralju Aleksandru I. Ujedinitelju!

Stanko: No, bratec, kdo ve in želi še kaj povedati k končanim večernim premišljevanjem, posebno k današnjemu?

Marko (dvigne roko): Jaz, brat vodnik!

Stanko: Govori, brat Marko!

Marko: Tam sredi junaške Šumadije, kjer se je rodila svoboda srbskemu narodu izpod turške sužnosti, je postavil kralj Peter I. Osvoboditelj, sveti hram, posvečen sv. Juriju. Tam počiva on sam, tam počiva Črni Jurij — Karadorde in tje so položili pred dvema letoma tudi našega ljubljenelega gospodarja, očeta, kralja-mučenika, Aleksandra I., ki je, kakor odrešenik, dal kri in življenje za nas in za Jugoslavijo. Tam sedaj počiva, mi za njim žalujemo. Ali, bratje, duh njegov je še med nami, tih in blag, a močan kot hrast v gori in glasan kakor vihar na silnem morju. Naša sokolska srca so ga sprejela v celoti in ga skrila v globočino svojih sil. V vsakem izmed nas še kralj živi in govori nam, kakor je govoril: Sokoli, edina dolžnost vam je, da z vso silo, z vsem čustvovanjem služite domovini in samo domovini. In mi to vemo in to tudi hočemo! Kajne, bratje, to

Taborniki: Zdravo!
hočemo?

Taborniki: Hočemo!

Marko: Zdravo!

Stanko: Pogasite ogenj! (To store.) Ti, brat Marko, si danes dežurni. Veš, kaj ti je jutri dolžnost!

Marko: Vem, brat vodnik!

Stanko: Tedaj, dober počitek! Zdravo!

Taborniki: Zdravo! (Vsi gredo v šotore.)

(Nad taborom lunin svit. Med primerno godbo zagrne tabor temna zavesa.)

2. prizor:

Kraljica noči (stopi pred zaveso): Z ljubeznijo do kralja-mučenika v srečanju Sokoliči so zaspali. Vse misli njihove so tam pri njemu. Zato naj jaz, kraljica Noč, izpolnim čistim dušam tem njih hrepenenje. Naj gledajo oči, kar v srečanju jim počiva, naj čujejo ušesa, kar jim vklesano je v spomin. Prihitite sanje! Kličete vas kraljica Noč! (Stopi za zaveso, ki se kmalu nato med godbo razgrne.)

3. prizor.

(Tabor v bajni luči, v daljavi Oplenac.)

Dušan, Tomislav, Janez (pridejo skupaj).

Dušan: Tu smo!

Janez (kaže na Oplenac): Vidiš, tam!

Tomislav: Tam — Oplenac!

Dušan: Sveti hram! (Vsi pokleknejo na desno koleno.) (Tišina.)

Tomislav (vstane): Kakor vstaja kri Odrešenikova iz posvečene vinske trte, tako je trta na Oplencu posvečena, ker se preliva v njej junaška, mučeniška kri Njegova!

Dušan (je vstal): Posvečena je vsa naša lepa zemlja! (Mogočno.) In, Bože daj, da jo očisti in odreši ta največja žrtev!

Janez (je vstal): Posvečena je ta zemlja, svobodna in ujedinjena. A mi, mi nehvaležneži! Zakaj pozabljamo vse težke žrtve?

Stanko (v slavnostnem sokolskem kroju, stopi med nje): Ker ni požrtvovalnosti in ker ni sloge.

Dušan, Tomislav, Janez (plaho, skoraj sramežljivo): Tako je, brat!

Stanko: Če naroda ni ganila prav nobena žrtev, mimo te ne smel bi iti!

Tomislav: A, kako prepričati to zapeljano ljudstvo?

Stanko: V sokolski veri hodite za menoj in naučim vas požrtvovalnosti in sloge.

(Temna zavesa spet zagrne sliko.)

4. prizor.

Kraljica noči (spet stopi pred zaveso): Tako in slično sanjajo zdaj Sokoliči, utrjeni v sokolski veri in pripravljeni, žrtvovati vse za domovino, da njej povrnejo kraljevsko žrtev. (Stopi za zaveso.)

5. prizor.

(Temna zavesa se razstre. Tabor brez Oplenca. Nekaj časa tišina v mesečini.)

Marko (prihiti iz šotora): Kaj je to bilo? Oplenac! In trije bratje! — O, kralj, povej vsem tako v srce, kakor si nam Sokolom, kaj je njihova dolžnost! — Kralj! O, kralj! (Gleda v smer, kjer je bil prej Oplenac.)

Kraljev lik (se prikaže in čuje se glas): Cuvarjte mi Jugoslavijo!

Marko (se zgrudi na kolena).

(Temna zavesa ga zagrne.)

6. prizor.

Kraljica noči (spet stopi pred zaveso): Zvezde bodo kmalu ugasnile na nebu in jaz se umaknem pred jutranjo zarjo. Sokoliči bodo se zbudili in okrepani vstali v mladi dan. Zemlja se je odpočila, narod, ti pa premišluj! (Stopi za zaveso.)

7. prizor.

(Zavesa se razgrne. Tabor v jutranjem mraku. Kraljevega lika ni več.)

Marko (pride s trobko v roki, nekam zamišljen iz šotora, pogleda okrog sebe, osobito tja, kjer je bil kraljev lik, potem zatrobi in obstoji).

Taborniki (prihite iz šotorov in se postroje v ozadju. Nobeden ne govori. Vse je tiho.)

Stanko (pride iz šotora, za njim dva tabornika, ki nosita sliko kralja Petra II. in tabornik z zastavo — državno trobojnico): Zdravo!

Taborniki: Zdravo!

Stanko: Še par trenutkov, da vzide sonce! (Gleda po njih.) Kaj ste danes tako izredno tihi? Ti tudi, brat Marko!

Marko: Sanjal sem tako čudno in lepo!

Stanko: O čem?

Marko: O Oplencu!

Nekateri: Jaz tudi!

Marko: In o blagopokojnem kralju!

Nekateri: Tudi jaz!

Stanko: In to vas dela tihe in otožne? — Ne, bratje! Blagopokojni gospodar nam je postavil starešino, svojega prvorojenca, mladega kralja Petra II. Prisegli smo mu zvestobo in njegovi smo do mozga in do dna srca.

Taborniki: Njegovi smo!

Stanko: In gorje mu, kdor bi se dotaknil njega ali pa njegovega prestola.

Taborniki: Gorje mu! (Sonce vzhaja).

Stanko: Zato otožnost iz srca, na njeno mesto pa odločnost! — Glejte, sonce vstaja in tako bo vstalo tudi Jugoslaviji, ko zasede prestol naš starešina, mladi kralj Peter II. Obnovitelj! — Mjirno!

(Dvignejo zastavo na jambor. Pod njim stojita tabornika s sliko kralja Petra II.)

(Med petjem državne himne ali Hej Sloveni! — zastor.)

Veljko Vrlinić, Bojanci:

Prvi decembar

Stoleći smo dugo čamili u tami
Ropstva teškim lancima sapeti,
Pognuti od stida bez sreće i nade
Nad glavom nam zvižd'o dušmanski bič kleti.

Zamrle nam duše, ohladnjela srca
Mišice k'o da su snagu izgubile,
Jaram nas je ropstva mučenički stezo
Jedina utjeha suze su nam bile.

Nesloga nam teške lance ropstva skova,
Život, snagu našu kroz stoljeća ubi,
Mač skovasmo sami i dušmanu dasmo,
Da pruženim mačem glave nam odrubi.

I tako sputan, razdvojen i b'jedan,
Pod teretom sudbe naš je narod klec'o,
Dok narode druge grijaše sloboda
On ko rob postiden u tami je jec'o.

Po zemljama stranim ostavlja'o je kosti,
Mnogu tuđu grudu krvlju natopio,
Drugima je sreću i slobodu čuv'o
A da sam ih nije uživati smio.

R'jetko zračak nade razbio je tamu,
U tamnici ropstva trunula su t'jela,
Osećajuć' krivnju za zlu sludbu svoju —
Molba mu se nije k nebu vinut smjela.

Providnost ga ipak svojom rukom taknu
Uspavanu dušu iz sna mu probudi,
Malaksalo srce novom snagom krenu
Želja za slobodom zagrija mu grudi.

Potekle su r'jeke zamućene krvlju,
Digoše se svuda nova brda kosti
Sa t'jelima svojih najboljih sinova
Narod jaz k slobodi ponovo premosti.

Nabrekoše žile, mišica se stegnu,
Sa zveketom tupim lanci ropstva paše,
Rasprši se tama kroz krvavu zoru
Zablista se kolut sunca slobode naše.

Nakon stoljeća dugih brat ruku bratu stegnu,
Kraj nogu im ropstva lanci strgani leže,
Pogled im otkriva želju koju im duše kriju,
Da ih otsada lanac bratstva zauvijek veže.

Molitvu zahvale im šapuću suha usta
Radosno im srce sve snažnije bije,
Dok visoko gore na nebeskom svodu
Sunce slobode punim žarom sije.

Danas svaki Soko moli te, o Bože,
Da nam ovo sunce otsad uvijek sije,
Narod naš nam čuvaj, pravim putem vodi
Teška prošlost više vratit se ne smije.

Neka bratska ljubav srca naša hrani
Sloga neka otsad sve nas čvrsto veže,
Neka spokoj vlada i nek sreća zrači
Svuda dokud gruda našeg roda seže.

Јован Влаховић, Фоча:

ХРИСТОС СЕ РОДИ

У славу Бога, с неба глас се чује,
Херубини поју: »Христос се роди.« —
Са храма Божјег звона тихо брује
Мир и љубав свугде нек нас води.

У славу Бога: »Христос се роди.«
Из храма Божјег тамјан свети мири,
Побожна молитва вернима годи —
Мир и љубав свугде нек се шири.

»Христос се роди« — у славу Бога,
Васионом кружи звезде Божји сјај;
Рад спаса људи и народа свога,
Мир и љубав, Боже, свакоме подај.

»Мир Божји — Христос се роди« —
»Ванстину роди« — поговори се чују
Са Божјег храма звона одјекују
Мир и љубав нека слози води.

Душан М. Стојчевић, учитељ, Гређани:

ПРВИ ДЕЦЕМБАР

Давна се жеља тад,
Ето, испунила.
Цео свет задивила
Еј, Југославија.

Први је децембар
Радост нам дошло,
Вечно нас здружило
И уједињило —

Много нам је дотле
Братске крви пало,
Ах!, мртвима — Слава!
Ратницима — Здравло!

Pero Matešić, Generalski Stol:

Tužni 17 decembar

Ovoga smo dana
u veselju bili,
zbog rodendana,
kog smo slavili.

Dok je u životu
Kralj veliki bio,
Otac Otadžbine
i naš Voda mio.

Al već treći puta
tužan dan se vraća,
a bol sve nas ljuta
u žalosti jača.

Sagibamo glave
misleći na Njega,
Sina majke Slave
Spasioca svoga.

Neka Mu je slava!
Večna uspomena!
U srcima biće
svih Jugoslovena.

Sokoli će ovog
nek se sećat dana
jer u srcu večno
peći će nas rana!

Al nas teši misō
na Njegovog Sina,
koga voli, čuva
cela otadžbina!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Arkada pod maglom

(Prvonovembarska sećanja)

Kandilo titra u refleksu noći
i stena granitna blista u seni
kao bleđa avet sa grobne staze.
Turobnim hodom noge mi gaze
i čudne se slutnje roje u meni
dok grobljem idem u tihoj samoći.

Mermerni krst kroz maglu blista
i miriše cveće pred akropolom,
a tužne vrbe pognute i setne
sećanja bude na dane sretne,
kad je On pod trikolorom
išao pred nama veći od Hrista.

Krstare seni nemirnih duhova,
lepršaju trake uvenutog venca,
pokolenja kleče uz grčeve plača
a tuga je njima od Udesa jača.
tek arkada velebnog Oplenca
ćuti tužno uz stražu bogova...

Јован Влаховић, Фоча:

РОЂЕНДАНУ ВИТЕШКОГ КРАЉА

17 децембра 1936 год.

Данас је дан рођења Твога,
Витешки Краљу мој;
Дан, којим са болом срца свога,
слави народ Твој.

Данас је дан тужног сећања,
на прошлост Твоју,
са којом изгубисмо сва надања,
за будућност своју.

Данас је дан свечаности,
без весеља свог,
Дан, којим прослављамо, без радости,
час рођења Твог.

Данас је дан велике туге,
Витешки Краљу мој;
Дан суза, којом Те оплакује,
цев народ Твој.

БОЖИЋНА ПЕСМА

Освануо мили Божић — бата,
права радост свих богатих ђака,
али исто радост и просјака
што ће «с правом» куцати на врата
већ прозебли — прљави од блата!...

Освануо је мили Божић — бата
па се оре песме срећних ђака,
ал' и молбе силних просијака
што се чују још с авлијских врата:
»Уделите ради среће, бата...«

Освануо је мили Божић — бата
па се химне Христу, Богу поје
док на скоро сваком ћошку стоје
гладни, жедни, мокри и од блата
просијаци, жути ко од злата...

Освануо је мили Божић — бата
да потсети на рођење Спаса
и да бедни, скоро већ без гласа,
отварајућ богаташка врата
моле тужно: »Удели рад бата...«

Освануо је мили Божић — бата
да се неки веселе и смеју
а да други, док пахуље веју,
траже себи у краји заната,
обијајућ и поштена врата...

Освануо је мили Божић — бата
да Бог види све на овом свету!
Освануо неком ко у цвету!
али неком, ко види и схвата,
он је тужан и помало ружан...

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

СЕЋАЈМО СЕ!

Сећајмо се наших прошлих дана, —
Хај, прошлости, тугом изаткана,
Ал' и славом славно увенчана
Животворним духом богодана!

У теби смо славно војевали,
С победама дивно царевали, —
А кад' срећа клонула нам беше
Цео Балкан оде, — претеше!

Који прошлост добро пази, гледа,
Тај се никад преварити не да
И рећи ће, да јекне до Бога:
Нашу срећу држи наша слога!

Ко за прошлост неће ни да чује,
Тај ни Бога не зна, ни верује;
Који гази прошлост и гробове
Сам је бедник и спрема робове!

Тешко оном' ко прошлости нема
Том' се јама сваког часа спрема, —
Куд' год крене, свуда њему јас:
Нема земље да би чврсто стао!

Ко не држи брата за свог брата
Сам навлачи јарам око врата,
Тај за своју будућност не мари, —
Душманин ће да му господари!

Ко не жели да се пати, мучи
Са прошлости нек' се увек учи:
И наши су стари прошлост знали
Кад' су славно за род војевали!

Не бојмо се док је с нама слога, —
Где је слога, ту има и Бога!
С братом живи па ћеш теби среће
И не тражи рајевине веће!

Јован Влаховић, Фоча:

КРАЉУ ПЕТРУ ДРУГОМ

На дан рођења 6 септембра 1936 год.

Данас, када цела земља у свечаном стоји сјају,
Кад са безброј душа наших одјекује срца пој;
Данас, кад у сваком Храму светом молитве се дају,
За дуг, срећан и напредан, Краљу, живот Твој.

Данас, када цео народ са љубављу срца свом,
Клицанем уздиже светлу величину Твоју;
Данас, када Твој Краљевски светли Дом,
Показује радост, безграничну, неизмерну своју.

Данас, кад се глас весеља свуд далеко чује,
И пролама широм цветних поља и питомих села;
Данас, када звуци звона побожнијех тихо брује,
И с радошћу одјекује наша Домовина цела.

— Ми Соколи Твоји — у свом густом јату,
Чије снаге кренке мишичане чврсто стоје;
Одвајно ступамо к' Теби — Увишеном Брату,
И пружамо моћи, снажне, неизмерне своје.

Честитамо славу: Рођен-дану Твоме,
И с радошћу својом кличемо у срећи:
»Да нам дуго живиш, Краљу, и још будеш већи,
На понос и дик у милом роду Своме.«

A. Francevič, Ljubljana:

Legenda o kapusu

»Prekrasna si,« de vrag, »cvetic kraljica,
toda preklet je tvoj neplodni pelod.
Glej, bukve dajo žir in hrasti želod,
s teboj ne hrani tekee se ne tica!«

V zadregi rajska vztrepeta cvetica.
Tako jo zbodlo vragovo je želo,
da vsa poparjena poveša čelo
in vidoma bleđi v škrlatna lica.

In ko Gospoda mimo pot pripelje:
»Oh, stōri me koristno!« dahne roža,
»da v raju tu bom po pravici stala.«

S pogledom milim Oče jo poboža.
In ker lepote ni ceniti znala,
na njivi zdaj stoji — preprosto zelje.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Tugovanje

Sjećam Te se, seko, vjeruj odavna,
Dok bili smo još naivni i mali,
Životna staza dok bješe nam ravna
I dok su nam svuda ljiljani cvali.

Radost carevaše oko nas svuda,
Sve bijaše tako veselo i lijepo,
Mi vjerovasmo još u svetačka čuda
I u ljude i u sreću vjerovasmo slijepo.

A što smo dalje zalazili, seko,
U daljinu sivu što život se zove
U duše naše ulio je neko
Uzdisaje bolne i spoznaje nove.

Život je postao dužnost nam teška
Kojoj se moraš odazvati silom,
Srce se rijetko sada već smješka
I tužuje tiho za prošlošću milom

Majcan Ivo, Gospić:

Dužnosti i prava

Brate, pošteno živi, s ljubavlju radi,
a životnome cilju odvažno kreći,
i s pregorom, ali nescbično radi,
bez obzira da li ćeš pohvalu steći.

Ljudski bes se koči, grči i previja,
u delima niskim svoju sreću traži, —
jer dok u srcu leži otrovna zmija,
istinu, pravednost i bratstvo se gazi.

Što će ti hvala, što li bučno priznanje,
plemenitoj duši to stvari su tuđe,
njoj su bitni: čisto srce i saznanje...
savest, ljubav, vernost, njeno je oruđe.

Zato, brate, prezri niske, mračne duše,
pa leti k svetloj i sunčanoj visini,
dok se zveri međusobno glodu, guše,
na dobrom delu čestite ujedini.

To je tvoja dužnost, u tom naša snaga,
u tom leži sreća, u tom naša slava;
tim će podlih duša nestati bez traga,
jednake će biti dužnosti i prava.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Epikurov san

Povrh bledeg lica starca Epikura
nadvila se noćas orlušina sura,
kao kletva što ju sasu Vaseljena
i kao jecaj strašni bolnih pokolenja.

»Edimus, bibimus, post mortem nulla voluptas!« — krici se ore
i magle su besnih orgija prekrile rumeno lice lepe zore;
orgijaju sad besne hetere i mudraci se gube u vihoru smeha,
a generacije nove lutaju od bola do bola, od greha do greha.

Senzualnih sad nastaje terevenki urlik i gadnih poroka ples,
Pravda i Istina na križu vise i ranjava ih manijački bes
izgubljenih duša. O, stari filozofe, Epikure, očajni jadni,
zašto, zašto si život zarazio i stvorio u njemu pakao gadni?

Al' odgovora nema i čute grobovi
i bolovi sveta postaju sve veći;
a bedni ljudi, demonski robovi,
okrenuše leđa vlastitoj sredi.

Rasplakao se sedi storkelja Tolstoj i suze mu kaplju na grudi,
jeca on nad odrom Istine i Pravde i smeju se novoveki ljudi;
Šopenhauer sa osmehom cinika besnog, otrovnim je svojim kopljem
probio srce razapetih Vrlina i lepe duše sada umiru snopljem.

Sa visina još se čuje krik
uvredenog Jehove, poniženog Oca,
i vidi se u magli čovekov lik
i do njega mitraljez u besu svom
što ludački besni, ropće i kljoca
i seje smrt jadnome Svetu tom.

Da: »Edimus, bibimus, post mortem nulla voluntas!« — krici se ore
i negde u tamnome uglu ove napaćene Samsare nestaje lice zore.

Tek poslednji Adam, samrtničkim plačem
jeca. I grudi si probija otrovanim mačem.

Jošo Matešić, Generalski Stol:

Mi smo jedno!

Mi smo jedno —
Nismo troji,
Proklet bio
Ko nas dvoji!

(Josip Poslek, župnik.)

Mi smo jedno,
Nismo troji,
Nismo tudi,
Več smo svoji.

Do tri brata
Kolo vode,
Puna sreče
Sred slobode.

Jedan narod,
Jedno ime,
Soko se i
Diči s njime.

Slavni narod,
Slavna mati:
Srb, Slovenci
I Hrvati.

Mi smo jedno,
Vek do veka
Sudbina nas
Ista čeka.

Mi smo jedni
Dušom, telom,
Jedni voljom,
Jedni delom.

Jedinstvo nam
Čuva rodu
Našu slogu
I slobodu!

Milica Marković, Beograd:

Vreme

(Motiv)

Tišina... sat šapuće tika — tako, Vidim svu prolažnost nepovratnu
Neumorno, odmereno i polako. I večitu tugu beskonačnu,
Stojim, slušam dugo tako Strašnu veličinu kobnog tika — tako
I osećam setu tužnog tika — tako. I sekunde sveta što umiru tako.

Miška se možī

(Amharski motiv)

— Hčerko poročiti treba,
našo mlado Runčico.
— Pa naj vzame Sonce z neba
našo ljubo punčico!

— Vsak oblak ga skrije lahko,
to ne bo dostojen zet.
— Torej dajmo jo oblaku,
ni li pameten ta svet?

— Ne, vsak veter ga prežene,
ni primeren ta možic.
— Veter bo pa vreden žene,
staršem prigovarja stric.

— Hrib izlahka ga ovira,
ni za nas prikladen svak.
— S tem storjena je izbira:
ženin bodi hrib junak.

— Izpodkopljejo ga miši,
ni zadosti tak gospod,
se prerekajo po hiši
oče, mati pa ves rod.

— Naša mala je izredna,
snežno bela do vratu,
vsaka zveza nje ni vredna,
kak oddamo jo možú?

— Če od vseh se bolje nosi
naša draga hčerka,
naj si v zakon jo izprosi
naše pasme zverčica.

Končno si mladenka naša
vzame mišca Runčiča.
Kdor ne véruje, naj vpraša
pesnika si Kunčiča.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Srećan Božić!

Zvona zvone,
snežak pada,
raduju se
srca mlada.

Božić stiže,
dan veselja,
praznik mira,
toplih želja.

Svud je radost,
pesma neka,
jer veselje
svakog čeka.

Iste želje
svud se ore:
Srećan Božić! —
ljudi zборе.

Decu, ljude,
starce, žene,
zanele su
uspomene.

Pa u sobi
toploj sede,
i veselo
u sneg glede.

Nek je srećan
Božić svima,
jugoslavskim
Sokolima!

Милан Ј. Флањак, ковички наредник, Загреб:

НИКОЛИ ТЕСЛИ

(О осамдесетогодишњици рођења)

У голоме кршу, подно Велебита
Давно, прије осамдесет лета,
У побожном дому једног свештеника
Једно мушко чедо угледало света,

То беше рано и кад сунце јарко,
Просу своје зраке по голој врлети,
Једна златна зрака повороћенчету,
Као први поздрав на кољевку слети.

Чедо, које јоште ни мајчиних груди
Њежини Усташцима подируло није,
Сунчану ту зраку ручицама граби,
К себи је привлачи и нежно ју није.

Кршино се детенце ожарило сунцем,
Претворило у друго сунашће те ствара
На новоме небу све нове видике
Непознатог сјаја, брзине и жара.

То личко чедо, бисер највећег знања
Полаже смјерно на олтар просвети
И то без награде и чежње за славом
Син голијех брда, крша и врлети.

Снагом свога недостижног ума
Открива вео са природних тајна,
Радам својим свет задужује цели,
Дела његова су вечита и сјајна.

Највеће благо стваралачког Ума
Другима даје, за себе задржава,
Само сунчани трачак, од зависти зудске,
Изаурецу душу да му загрева.

Душа земљака нам драгог чува
зрачак тај ко благо роднога му краја,
И остале бедне што посећа земљаке,
Што су и у седи пуни осећаја.

Лико голи кршу, у историји светској,
Где се име Тесла са златним словима пише,
И твоје ће име украј њега сјати...
Завичају му рођени, куда ћеш више.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Misli

Ljubi svoju domovinu i njoj vazda vjerno služi,
Pod zastavom sloge svete brata s bratom združi.

Što mržnja i laž tvori, to teški teret biva;
Što ljubav i istina stvori, to vječno se uživa.

Nesrećnih bijednika kad zaore se vapaja tužni giasí,
Poteci njima bratski u susret — bijede i suza ih spasi.

Ako možeš daj ono čovjeku za čim njegovo srce žudi,
Nek postane više jedan srećnik, ta budimo ljudi.

Junački za svoj narod radi, stvaraj i života svaki čas cijeni,
Pokoljenja zahvalna učiniće te besmrtnim i klanjaće se tvojoj sjeni.

Vesela radost često ima svoj tužan kraj
I crna žalost negda u sebi krije sreće sjaj.

Kad zlobna duša na dnu srca svoju podlost gradi,
Tad iz njega niču samo crna zla i mnogi drugi jadi.

Života kada dodu teški i bolni dani tebi,
Diži gordo glavu gore i ne daj očajavati sebi.

Kad farizej smijući se govori, onda on tek laž stere,
Budite oprezni, maska to je, i nemajte u njemu vjere.

Nemoj nikad mrziti čovjeka i nek se on tebe ne plaši,
Iskreno pristupimo jedan drugome i recimo: brate, mi smo naši.

Robert:

O, Rapalo!

O, Rapalo crni,
Crn do veka bio,
Ti si Istru našu
U crno zavio.

Iz tebe je crna
Tuga Istru svila,
Nad tobom je njena
Zaplakala vila.

U tebi se prvi
Ropski lanac skovo,
Da okuje jedno
Pokolenje novo.

U tebi je prva
Suza prolivena
I zlatna sloboda
Ugasnula njena.

Lelek, vapaj, uzdah
I vrisak očajni,
Zoru prekri njenu,
Zoru i dan sjajni.

O, Rapalo! Istru
U crno si svio,
Proklet, proklet, proklet
Proklet... vječno bio.

Želje

Želio bih da između braće zavlada sloga,
da među njima nestane mržnje i inata, —
ideal da bude isti — kao vera u Boga,
pa jedan u drugome da vide samo brata.

Hteo bih da se bratstvo zasvedočava na delu,
ljubav, sloga, da bude plamsanje naše duše, —
Jugoslovenstvo — plamen u srcu, — ne na odelu,
pa nestaće onih, koji bi hteli da ruše.

Želio bih, da nas spoznaja dovede na staze,
kojima se kroči stalnom napretku i sreći, —
da se tragovi nepoverenja, sumnje, pogaze ...
pa bićemo sve ugledniji, čvršći i veći.

Hteo bih, da već jednom otvorimo srce, oči,
da predvidimo i osetimo sutrašnji dan,
jer pohlepna se aždaja sprema da nas zaskoči,
sa zapada i juga kao besan uragan.

Čeznem za krajem mojih proletnjih i srećnih dana,
za krajem — gde vlada surova sila i tama ...
tamo se gubi naša krv iz otvorenih rana,
tamo — s ljubavlju i verom — pohrlite s nama!

A. Francevič, Ljubljana:

Mačka in škorci

V grmovju za hišami mačka zgrabila je škorca.
Ker nje naraščaj še ni videl takega vzorca,
jim sklene pokazati tega zamorca.

Že ptiček nesrečni zaslutil je klanje.
Obupan zakličje, zažene vreščanje,
a mačka gre mirno svoj pot in ne zmeni se zanje.

Tedaj pa — odkod so se vzeli? — vršelo se škorcev
razjarjeno vrže na mačko kot toliko norcev,
še nikdar nikoli tak žilavih borecv!

Nemilo se v glavo zaganjajo s kljuni:
»Junaško jo ravsni, pošteno jo suni,
poprej ko požrešnica rod nam krvavo oskruni!«

Ko dvajseti vitez osorno v lobanjo jo dregne,
ostavi svoj plen mesojedka in urno pobegne,
tako da se niti ozreti ne utegne.

Osuplost je h tlom priklenila mladiča,
a v nekaj minutah bojazen ga vzbiča,
ves blažen odprhne za svojci do bližnjega griča.

Ст. М. Мутибарић, Араповац:

ПЕСМА СОКОЛИЋА

Ми смо мали Соколићи
— деца само телом мала —
али зато јасно свесни
свог соколског идеала!

Ми сви знамо да Соколство
нешто лепше, боље, даће,
јер је снага у рукама
само праве, сложне браће!

Ми сви знамо да будућност
јуначкога нашег рода,
кроз Соколство мора проћи
ако жели бољег плода...

Зато сви ми у Соколство
са љубављу сад хрлимо,
да се тамо, као мали,
већ почнемо да грлимо!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Uteha

Jutros u bašti svoju Macu malu
zatekoh u bolu kako tužno plaće;
a do nje je ležalo u kišnome kalu
njeno malo preminulo maće.

Jecala je Maca ojadeno, setno,
i ronila bolne materinske suze;
za nju neće doći više doba sretno,
jer joj sreću, nadu, sada Usud uze.

No, ne plači, Maco, nije, valjda, tako
prepunjena srećom ta naša Planeta;
ja bih mnogo manje jecao i plak'o
kad bih bio maće, no što samo poeta.

Prešeren Dolfe, Novasela:

Matiji Gubcu

(Slavnemu, narodnemu heroju.)

Pred Teboj se klanjamo,
Ti sel, klicar in borec svobode,
ki prekrižati hotel si nakane oblastne gospode.
Klevet in grožnja se nisi strašil,
za prava življenja žrtvovat se nisi plašil.
Pogumno si zbiral krog sebe junake,
preproste in strumne in verne seljake,
jih s svojo besedo k uporu bodril.
jim v srca poguma in srčnosti vlil.
Preprosto jim kazal si pot do svobode,
krivice tolmačil, ki jih nalagal je bič ohole gospode.
Zle misli nikoli ni bilo v Tvojem stremljenju,
le konec si hotel doseči trpljenju.
Nade, ki vzklike so v viteških srcih,
slana pobrala, kal zamorila je v prsih.
Kmetška je vojska pred zarjo svobode
klonila tilnik, pred hlapci objestne gospode.
Metež krvavi, prestregel je kmečke nadeje,
konec je bilo svobode, konec ideje.
Samozavestno si gledal smrti nasproti,
ko so sovražne Ti tolpe prestrigle peroti.
Pogumno, brez solz, prenašal skeleče si rane,
še pred zatonom življenja, si meril krvave poljane,
Matija Gubec — podjetni junak poštenjak,
po rodu preprost, a odkrit siromak,
naj slava iz veka v veke doni,
naj Tebi v čast ta spev se glasi.

Zimska

Kadar kraljica zima prihaja,
bele preproge povsod zableste,
burja, vesela plesalka zaraja,
da nas zazebe globoko v srce.

Kadar kraljica zima prihaja,
sonce ugasne, mračen je dan,
ptice, ki nekdanj so pele sred gaja,
zdavnaj zletele na južno so stran.

Kadar kraljica zima prihaja,
smuči in sanke po cesti hite,
kaj mar otrokom, če burja nagaja,
vriskajo, srečni čez brda zdrve.

Glasno pozdravljajo zimo, ki bela,
gleda začudena, kaj se godi,
saj jo je zdrava mladina vesela,
in razigrana jo hvali, slavi.

Starka pa kima in leze čez griče,
vse je že belo, a nji ni dovolj,
ko se počasi dalje pomiče
preko doline, višine in polj.

Tiger in krastača

Anamski motiv

Krastača v gozdu ždi pred svojo luknjo.
Kar tiger se pojavi s pestro suknjo.
Da silož je še slednjič ne požere,
črnuha rezko se nad njim zadere:
»He, kdo si? Če ti je življenja mar,
preblizu sem hoditi mi nikar!
Kaj veličina mojega slovesa
ni dohitela tvojega ušesa?«

»Nesramnost! Komaj mi do gležnjev segaš
in mene tikati predrzno tvegaš.
Sirota hruli me, ker dobro skače?
A vedi: Ong-kop zna to dosti jače.
Pa skakajva za stavo, kdo je bolji!
Krastača, zvita stvar, je koj pri volji.
Ob jarku tiger pokrempljá potezo,
»Jaz stopim bolj nazaj,« se ona baha,
»a prehitim te, bodi le brez straha.«
On z repom nekajkrat po tleh pomaha
in preko se požene s srepo jezo.
Na drugem bregu se nadut obrne,
da vidi skok tekmice svoje črne.
A ta se mu poprej za rep prijela
in v loku daleč, daleč je zletela.
Tako sedaj oglasi se za njim:
»Juhej, na mehkiem mahu tu čepim!
Osramočen marogec ji priznava:
»Obilo zmorem jaz, to pač je res,
a ti si spretna kakor živi bes.
Neznatna žaba — pa velika slaval!
Da brž ko brž zadrege se znebi,
potuhnjeno v daljavo se zgubi,
poslej ogiba se le-te strani.

С ДЕЦОМ

Ох, сећам се, — сећам радо:
Кад сам оно мали бно
И к'о јагње кротко, младо,
Своме деди одлазио.

На глави ми капа војна
Од хартије, — ал' не мари!
О рамену пушка бојна,
О бедрима и мач стари!

Са мном иду два војника:
Један трубач само труби,
А други је опет дика:
Добшар је, — не дангуби.

А мој мили добри деда
Већ на прагу давно стоји:
Жудно чека и изгледа
Кад ћу стићи ја и моји.

Још за нама расте чета:
Добровољци све од реда,
Све од духа и полета,
Нек' се чује, приповеда.

Ох, та биће чуда нека!
Кад би деда само знао,
Он који је целог века
За дом и род војевао!

Кад дођосмо ближе њему:
»Стој!« узвикнем: »Поздрав деди!«
А деда се смеши свему
И започе да беседи:

»Здраво да сте, Соколови,
Очи моје и свет рода!
Бог нека нас благослови,
С вама била част, слобода!

И ја сам и сви моји
Док смо тако били мали:
Вежбали се како који
И доцније бојевали

Подигосмо Домовину,
Својом крвљу сваки плати!
Кад се гром'н опет вину, —
Ви ћете је одржати!

Све што знамо и имамо
Домовина то нам дала, —
За то и ми све да дамо
И с нама се одржала!

За то: Здраво! моји мили
Малишани, моје дике,
Бог нека вас све закрили
К'о Соколе и војнике!«

И тада би деда с нама
Започео игре лаке,
И уз гусле са песмама
Уносио све јунаке!

Дивно ли је тада било
Слушати га миле воље, —
И сада ми дође мило
Нити знадем штогод боље.

И сада се сећам радо —
И све ми је тако мило, —
Ох, када би доба младо
Увек с нама срећно било!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Mi smo braća

Mi smo braća jednoga imena,
Bez razlike vere i plemena!

Mi smo braća, deca jednog roda
Sveta nam je sloga i sloboda!

Mi smo braća od veka i sada,
Mi smo snaga večita i mlada!

Mi smo braća po srcu i krvi
Naša sloga davla će da smrvi!

Mi smo braća bili i bićemo,
Jedno jesmo, jedni ostajemo!

Josо Матешић, Generalski Stol:

Prvi снег

Sa jesenjim ветром
Eto prvog snega,
Pahuljice bele
Leću oko брега.

I u polja ravna
Prostiraju bele
Pokrove за njive
I за куће cele.

Vesele se deca
Uvek снегу prvom,
Sanjkaju se rado
I dolom i брегom.

Ali svaki čovek
Baš ne voli snega,
Živeo bi lako
I zimi bez njega.

Jer sirota ima
I golih i bosih,
Pitaju se one
Šta nam zima носи?

I dok jedni žele
Snega за veselje,
Drugome je mrzak
Zbog bijede velje.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Besmrtnom pjesniku

(Uz 29 oktobar 1908)

Na 29 oktobra 1908 umro je u Sarajevu pjesnik Silvije Strahimir Kranjčević, koji se rodio 27 februara 1865 god. u Senju. Kranjčević je u Sarajevu bio nastavnik i urednik književnoga časopisa »Nade«.

U Tvom grobu ti ćeš sniti
Sanak vječni bez prestanka,
A Tvoj humak znak će biti
Svjetske bijede i nestanka.

K'o meteor Ti ćeš sjati
Divnim bleskom svoga lika
Nad Planetom tom što pati
Usred mračnih upitnika.

Pokoljenja за Tebe će
Besmrtности v'jenac splesti
I u znaku vječne sreće
S Tobom će se tamo sresti.

Јован Влаховић, Фоча:

СИВ СОКОЛЕ, САМО НАПРЕД!

Напред увек, само напред,
Сив Соколе, брате мој;
Напред увек на бранику
Домовине своје стој!

Напред увек, само напред,
шири свугде полет свој;
Напред иди мој Соколе,
Брани нам народ свој!

Напред увек, само напред,
Мој Соколе, снагом свом;
Уздижи се изнад свега,
Ко небеске муње гром.

Напред увек, само напред,
испод неба лети тог;
будним оком, пази, чувај
светли олтар дома свог.

Напред увек, само напред,
У полету снажном том;
Буди увек будни стражар,
Узвишеном Дому свом...

Rica, Ljubljana:

Poljana

Vsa je zasanjana bela poljana,
kje je življenje, kje sončni je žar,
bliski, grmenje in divji vihar?
Mrtva je, tiha, daljava prostrana.

Črni razori so beli grobovi,
kmetov pozabljeni upi v njih spe,
vrane kričijo... V molčeče polje
tulijo, piskajo mrzli vetrovi.

Rad bi razgrebel samotne te njive,
klena zrna bi vanje vsejal,
s toplim dihom v prst se vsesal,
da razodela poganjke bi žive.

V srce presadil bi mlado brstičje,
saj ga vsakdanjosti muči trpkost,
pilo življenja bi novo skrivnost,
zdaj kakor trudni, okrnjeni ptič je.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Bol

Zaista, kako je opojna i slatka
Ta vještica tužna što bol se zove;
Kako u meni novu dušu satka
I kako mi pruža vidike nove!

I davno bih, davno, ja ostao bez duše,
Sam bih na sebe digao ruku;
Jer svi se moji ideali ruše,
A srcem mi sjenke tuge se vuku.

No, Bol me diže visoko, visoko
Iznad ovog svijeta i gluposti ljudi;
I bistro mi postaje suzno oko,
A od sjete tihe kidaju se grudi.

Душан М. Стојчевић, учитељ, Гређани:

ЧЕКАЊЕ

Kasna jesen već je prošla
Pожутело је све у трави,
а зима је скоро дошла —
први снег ће то да јави.

Радују се деца томе,
што ће скоро бити снега
и саоне праве нове,
да клизају преко њега.

Кад забеле равна поља
и врхунци наших брда.
За клизање дође воља,
са брежуљка у та поља. —

Зато деца сад чекају
први снежак да се јави.
Сањкаће се, — добро знају,
а и снешко да се прави.

Naša zastava

Zastava se naša
Poput sunca blista;
Oduvek je ona
I časna i čista.

Divne njene boje:
Plave — bel — crvene,
Povezale braću:
Sve Jugoslovene.

Jedan narod, jedna
Nam je i država,
Jezik i krv jedni,
Jedna i zastava.

Ona nam je simbol
Slobode i sreće,
Soko joj se nikad
Izneverit neće.

Milioni pod njom
Bore se i ginu,
Sve za Kralja svoga,
I za otadžbinu.

Dužnost nam je sveta
Pod zastavom ovom,
Raditi za narod
Snagom Sokolovom!

A. Francevič, Ljubljana:

Pisar in kača

Pod južnim soncem krasen dan je gorel.
Na skali goli plankoval je orel,
pisar mu pravijo nekod ljudje.
Tedaj velika kača ga zapazi,
potihoma k dremaču se priplazi.
Pisar, pozor! sicer ti bo gorje.
Zaman. Ponosni ptič je že ujet,
že v živo zanko mu je vrat pripet.

Čedalje bolj ovija ga v obroče
pa k sebi stiska bolj in bolj ga vroče.
Pisar pa kar tako se neće dati,
zapiči kači kremplje v trup
in para kar moči mu dá brezup.
Ho, kak dvoboj, to pravi se rvati!
Po steni naj se črna kri cedi,
sovrag sovraga več ne izpusti.

Poglej, obema vidno moč pojema,
a njima ni mogoče iz objema,
zgubila kača kri, pisar je strt.
Tako ju najde bela žena Smrt.
Tako zasači mrharjev ju trop
in vpije glasno pod nebeški strop:
Kjerkoli pričkata se dva, kra kra,
dobička tretji tam ima, kra kra.

Rica, Ljubljana:

Kegljači

Krogle glasno zabrne,
k cilju drzno polete,
včasih mimo pohitijo,
vitki keglji vsi stojijo
in se krogel ne bojijo,
smrti čakajo molče.

Krogle glasno zabrne
in podirajo junake,
ki leseni tam stoje,
padajo na tla molče,
zmagovalci se smeje,
nove krogle spet zlete.

Prav tako v življenje naše
naše misli koprne,
naše želje pohite,
upamo na smotre svoje,
a življenje gre po svoje:
mnogi smotre izgreše,
saj smo pač samo ljudje!

Ст. М. Мутибарих, Араповец:

НАПРЕД!

Напред смело, Соколићи мали,
да budete лепп пример свуда!
Напред само храбро и јуначки
не жалећи ни снаге ни труда!

Нека коло силних Соколића
ко планинска река кад набуја,
руши, кида све штогод не ваља,
вечно, трајно ко оркан — олуја...

Напред смело да ширите слогу,
па и друге соколеке врлине,
водећ при том браћу заведену —
залуталу у мрачне дубине...

Јер они су далеко од свести
шта то значи братство, љубав, слог!
Та они су далеко од људи
исто тако као и од Бога...

Завеле их модерне идеје
са фразама тако лепим, звучним,
те лутају — док се неко смеје:
како трче за тим недокучним...

Стигнимо их! Задржимо смело!
Дужност нам је братску руку дати...
А код њих је љина добра воља
па ће одбит' ил' ће задржати...

Напред само, Соколићи мали,
да budete братски пример свуда!
Напред, браћо, само храбро, смело,
не жалите ни снаге ни труда!

Gustav Strniša, Mokronog:

Nekomu

Kajne, gospod, kako je čudno to,
da človek sebe gleda le v višavi,
in da navadno daleč spo žrjavi,
ki radi drzno se dero v nebo?

Nerazumljivo je med nami to,
kdor je nevedoma med nepriznance
slučajno padel, naj prepleza klance
vseh umetnij, priznan nikdar ne bo!

Kajne, gospod, kako je smešno to,
da človek vse le skoz očala svoja gleda,
se svoje lastne zmote ne zaveda,
in še celo prepira se za njó?

Ст. М. Мутибарић, Араповач:

БАРКА

Бела једра раширила
ко анђео своја крила,
па низ море клизи, лети
ко по етру што дух свети.

А рибари поцрнели,
на кров њен су мирно сели,
па са песмом гоне сету
и тешкоће све на свету.

По пучини плаветнила
плови барка — морска вила,
галаси се за њом њишу
трагове јој клоне, бришу.

Тако она док је траје
и док се с неба сунце ејаје:
Пучином се мора креће
рибарима тражећ' среће...

Перо Матешић, Генералски Стол:

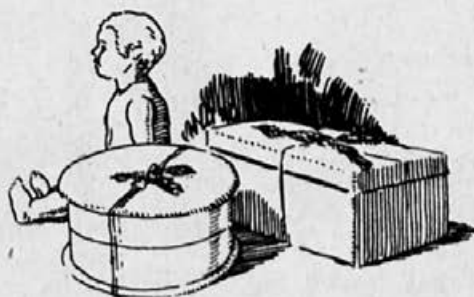
На крају 1936

Dan za danom poput brze vode,
Pa i ova godina nam ode.
I s njom mnogo tuge i veselja,
Mnogo pustih, izgubljenih želja...

Pre nego što u nepovrat krene,
Prevrnimo sve časove njene,
Pitajmo se, kakvi jesu bili,
Šta smo kroz nju dobrog uradili?

Jer se vreme nikada ne vraća,
Nit sa novcem ovog sveta plaća!
Šta je prošlo, to se ne ispravlja,
Istorija to ne zaboravlja!

Zato treba obećati sada,
Dok ne stigne godina nam mlada:
Radićemo kao Sokolovi
Bolji biće sada nam plodovi!

Radovi našeg naraštaja

Slavo Svoboda, Tivat:

Mir i njegov čuvar

U toku novembra slavila su se dva velika datuma u povesti čovečanstva. Dan mira te dan na spomen osnivanja Društva naroda. Ova dva datuma stoje u tesnoj vezi među sobom. Odvajkada ljudi i narodi su težili da stvore zajednicu naroda, koja bi imala da čuva mir i da mirno rešava međunarodna pitanja. To se pokušavalo kroz stari, srednji i novi vek, a tek nedavno je uspelo da se takva nešto ostvari.

Teško je predočiti posledice rata: dok vojnici na fronti pogibaju, dotle nevina deca i žene umiru bez hranitelja od gladi i raznih bolesti. Kultura postignuta trudom čitave nacije decenijama i stolecima nestaje u toku samog jednog rata.

Nesumljivo najstrašniji rat svih vremena bio je ovaj poslednji svetski rat. Koliko je on stajao čovečanstvo može se tek delimično predočiti ovim podacima. On je stajao čovečanstvo 10 miliona mrtvih, a dvadeset miliona ranjenih i invalida. Nemački statističari proračunali su koliko je stajao taj svetski rat i našli su, da bi tome po prilici odgovarala svota od 700,000,000,000 zlatnih maraka. To je nepojmljiva suma, a američki statističar Berger našao je, da bi to odgovaralo i njegovom pronalasku, da je taj rat stajao 300,000,000,000 dolara (u našim dinarima to bi iznosilo 22.400,000,000,000 [22 triliona i 400 hiljada miliona dinara]). Kada bi se sve zlato sakupilo na jednom mestu to bi tek bilo 10 do 11% od sume utrošene u svetskom ratu. Od novca, koji je utrošen na vođenje svetskog rata sada bi mogao imati svaki stanovnik Rusije, Nemačke, Francuske, Holandije, Engleske, Jugoslavije te Sjedinjenih Država s Kanadom svoju kuću s pripadajućim zemljištem za obrađivanje. I pored toga ostalo bi još toliko novca da se u svim prestolnicama ovih država podignu univerziteti, a u ostalim većim gradovima biblioteke i čitaonice. To još ne bi ništa bilo, ali kada se pomisli da su svi ratovi bacili čovečanstvo za 3 hiljade godina unatrag, to je najveće zlo, koje nam je doneo rat.

Prema ovome se još bolje vidi značaj Društva naroda. Duša toga društva bio je francuski političar, ministar Aristid Brian. Zahvaljujući tomu društvu danas su sprečena mnoga krvoprolića.

Društvo naroda čuva mir, a mi ćemo čuvati mir, jer hoćemo mir. On nam je jamstvo za slobodu i napredak. Sve ćemo raditi da ga očuvamo. Svoje čuvati a tuđe poštovati, to je bila i ostala stara lozinka Slavena.

Moje taborenje v Berlinu

Življenje v našem logoru (taboru) je bilo zelo pestro. Za vsak dan posebej smo dobili od poveljnika logora logorski program. V splošnem pa smo živeli po tem redu:

Ob 7. uri je bilo vstajenje. Budnico so svirali švicarski trobači. Pospravili smo postelje in šli v zbor za jutranjo telovadbo. Četrť ure smo imeli telovadbo, ostalo pa do osme ure za umivanje in čiščenje obleke. Ob 8. uri je bilo dviganje zastave. Zastavo (olimpijsko) smo vsak večer ob 8. uri spuščali. Pri tem sta po dve narodnosti peli svoje himne. Mi smo prišli dvakrat na vrsto. Peli smo skupno z Italijani. Po dviganju zastave je bil zajtrk. Po zajtrku smo šli na stadion, ali kakor je bilo pač določeno na programu. Kosilo je bilo ob eni uri. Po kosilu je bilo poslednje dneve vsak dan prosto. Jaz sem največkrat ostal v logoru, ali pa sem šel v mesto kaj kupit. Večerja ni imela določene ure. Po večerji je bilo spuščanje zastave.

V prostem času sem se v logoru bavil največ z lahko atletiko in gimnastiko. Igral sem tudi odbojko in nogomet. Ker se pa nisem udeležil lahkoatletskih tekem, ki smo jih priredili v logoru, sem se na prostorih berlinske visoke šole za telesno vzgojo vadil na telovadnem orodju. V času vadbe smo to delali vsi Sokoli, kar nas je bilo v jugoslovanski skupini. Kadar nisem bil truden, sem po večerji šel v sosednje šotore. Največkrat sem bil pri Čehih, s katerimi smo se tudi najbolje razumeli. Z njimi sem na zaključku logorovanja menjal svojo kapo za njihovo.

Že takoj prvi dan prihoda v Berlin smo šli zvečer na Stadion gledat skušnje za otvoritev olimpijskih iger. Vse točke so bile dovršene izvedene. Videlo se je, da je nemška mladina res disciplinirana. Videla se je tudi njih točnost. Vsaka prireditev se je na minuto točno začela. Lahkoatletske in plavalne tekme sem vse videl. Posebno so me zanimali črnci U. S. A.: Owens, Johnson in drugi. Nisem se mogel načuditi njihovi gibčnosti in sili. Najbolj pa so me seveda zanimale telovadne tekme, posebno še naši Sokoli. Toda žal, te tekme smo šli gledat samo enkrat. Naše Sokole sem videl ravno pri preskokih čez konja. Res odlično so skakali. Videl sem tudi druge narode in mnogo vaj na orodjih sem si zapomnil.

Poleg teh prireditev sem si ogledal tudi mesto samo, kolikor sem si ga spričo njegove ogromne velikosti mogel ogledati. Videl sem krasne stavbe in spomenike, kar mi bo ostalo v trajnem spominu.

V splošnem pa je cela olimpijada napravila name vtis res odlično organizirane prireditve. Iz vsega, kar sem videl in doživel, sem se mnogo dobrega naučil. To bom skušal s pridom uporabiti za napredek našega društva.

Zdravo!

Јосиф Софија, Нови Сад:

ЗАШТО ЖИВОТ

Зашто је живот нул јада?

Зашто човек у животу страда?

Зашто све те борбе?

Зашто свег тог јада?

Зашто све то човек?

Не може да свлада? —

Зар мора да влада беда?

Зар богат сиротам хлеба да не да?

Не! То лепо није.

Човек мора охолост да скрије.

Богаташ мора сиротог љубити.

А сиромах не сме наду губити.

ПРИЈАТЕЉИЦЕ

Са запада једна птица,
летела је ових дана,
а свој циљ је на истоку —
топло срцем миловала.

Да му дође, да га види,
дуги пут је снажних крила,
у радости и у срећи —
здрово, чило прелетила.

А кад циљу томе стигне,
ту осети радост праву,
свуд је прати љубав тонла —
ко у своме завичају.

Са циља се птица враћа,
на растанку очи крије,
жури своме завичају —
тужна срца, сузе лије.

На истоку друга птица,
првој рече када пође:
вратиће јој ту посету —
када прво лето дође.

Правдољуб Петровачки, Орловат-Крушедол:

КАРАНФИЛ

Још јуче сам био с вама у оној истој дворани, где смо пуних седам година радили, док данас, сво, далеко од вас, миле моје сестре и драга соколска браћо, мислим на вас и на све оне, који од мене створише искреног помагача и малог градитеља велике соколске и словенске мисли.

Још је сунце било ниско над мајком земљом, када сам у вашем друштву корачао према месту, одакле ће ме црна локомотива уз тресак точкова и нескави глас своје сирене, одиети тамо далеко од вас.

Свој дом, село, мајку, вас сестре и браћу моју соколску, остављам, тражећи лека свом заморном телу и потиштеној души. Пуних седам година све сам ово нашао у Соколетву. Човек, тај саможивац, руши све да би себи учинио што удобнијим овај живот.

Застава, светињо над светињама, опраштајући се од Тебе дубоко Ти се клањам. Сираво, позорице, ви васпитачи тела и душе моје, од вас се растајем, али не за увек... И док сам се овако у мојој души опраштао, дотаче ме руком соколска моја сестра. Пренух се. У њеној девојачкој руци оназих цветице, које ми пружи. Откинути од свога стабла, жалосно су новили своје главе, исто онако, као што сам и сам осећао бол душе своје, јер сам и сам био откинут од свог стабла. »Ово је за тебе, мили брате наш«, — рече. Осетих у очима, да ми се суза одвојила из свог извора, и стидећи се убрисах је с лица. Прихватих понуђене каранфиле и дубоко се понова замислих...

Писак локомотиве трже ме из овог дубоког снарења, погледом обухватих све њих, који дођоше да ми и последњи пут стисну руку. И док је воз улазио праштали смо се, а мој је поглед лутао од једног на другог. Ускочих брзо у воз, и уз уједначено убрзање воза махањем руку слао сам им своје последње поздраве...

Точкови су ударили и као да су осећали с каквим се болом растадох, хтели су да ме што пре однесу из њихове близине. Поглед ми се задржао на каранфилима, које

сам nežno држао у руци. То је још једино, што ме потсећа на оне, које оставих. Али има још нешто што се не види, а то је сва она ваша братска љубав с којом сте ме држали у вашој средини. Ови ће цветови бити симбол те ваше љубави.

И сада, ево, док затворен у својој искушеничкој собици, опкољен с четири зида, иза којих је дивна фрушкогорска природа, мистим у души својој на све вас, моје драге сестре и браћу. Крештави глас зове с високог манастирског торња, раздвоји ме за моменат од вас, да би ме после опет к вама повратио...

Ноћ је... На столу ми уморни леже цветови и њихово присуство ми сведочи, да тамо негде у мом селу ипак има неког ко мисли на мене. Али знајте, да и ако сам физички далеко од вас, духовно смо заједно, повезује нас вера у наше заједничке соколске идеале, јер је Сокољство чврсто повезало ланцем љубави село и град, планину и равнину. То је јамство у нашу победу, јер ми нећемо ни једним кораком назад, већ »напред соколском снагом свом...«

Марко Марић, Бреза:

СОКОЛСКО ДЕТЕ

Ја сам дете мајке своје,
У Соколе мене броје —
И тиме се ја поносим,
Јер соколску значку носим.

Поред значке што је носим
Највећа је моја радост,
Кад са вежбе дођем кући
Да прочитам »Нашу радост«.

Отац ми је члан Сокола,
А мајка је Соколица,
Па и мали бато сада
У соколску децу спада.

Осим мене и мог брата
И сека је моја мала
Сива птица Соколица
Из соколског дечјег јата.

Кад из школе дођем кући
И напишем свој задатак,
Једва чекам онај часак
Кад на вежбу требам ићи.

Вежбање је најмилија
Моја игра и забава,
Јер вежбањем неће проћи
Оно време за бадава.

Вежбањем ћу оснажити
Своју душу своје тело,
И биће ми срце моје
Увек здраво и весело.

А сад, браћо моја драга,
После вежбе кући право —
Наставите са учењем
Довиђења! Здраво! Здраво!

А. Микшић, Земун:

УОЧИ НОВОГА ДАНА

Свиће. У плаветнилу јутра
Вијуга се река.
Данас је постало Сутра
Из далека
Као шум прошлости да се чује:
То плачу заборављени прошли дани.
Човек их је презр'о, о новој срећи сад
спује,

И пун животњске страсти
Риче новом дану: »Свани!«

Да! Он хоће увек даље! Напред!
И ништа га више прошлости не вуче;
Дубоко, у бескрајном мраку
Почива презрено Јуче...

Grad besmrtnika. Grad Saint Jean (Sen Zen) na severnoj francuskoj obali mogao bi se nazvati »grad besmrtnika«. Već petnaest godina nije tamo niko umro. Grad ima 2000 stanovnika, među njima ima ih 96, kojima je već preko 90 godina, a 120 građana može se pohvaliti sa 80 do 90 godina. — Kao što se čini, sudbina je građanima Sen Zena još naročito blagonaklona, jer pače za vreme celog svetskog rata nije bilo čoveka iz toga grada, koji bi bio poginuo na frontu; svi su se vratili živi i zdravi kući. Još čudnovatija je stvar kad čitamo, da je bilo za vreme zadnjih petnaest godina onde pet pokušaja samoubištva, ali su se svi izjalovili.

Kazne za građane bez prezimena. Svaki građanin u Turskoj bio bi morao po najnovijem zakonu već do prošlog 2 jula da izabere stalno prezime. Do suda u Turskoj prezimena uopšte nisu poznavali; svako je imao samo svoje ime što ga je dobio kad se rodio, pa je onda dodao još ime svoga oca. Po uredima su sastavili spiskove prezimena između kojih je mogao svako da izabere jedno. Oni koji do 2 jula to nisu učinili, bili su strogo kažnjeni; turska vlada, naime, u tom pogledu ne zna za šalu. Osim toga »zločinci« dobiju prezimena na silu, a određuju ih vlasti same. Broj kažnjenih ide prema vestima iz Carigrada u tisuće, jer se naročito narod po selima tvrdokorno odupire novoj reformi. Zanimljivo je, da su mnogi Turci izabrali strana prezimena, naročito nemačka, te će biti u buduće mnogo građana iz zemlje polumeseca, koji će se ponositi imenima kao što su Majer, Bajer i t. d.

Grob Aleksandra Velikog. Već kojih tisuću godina ponavljaju se pokušaji da bi u Aleksandriji na osnovi kakvihgod beležaka ili slučajno otkrili grob Aleksandra Velikog. Pre 2000 godina svi su još dobro znali gde leži taj grob, a zatim su na nj zaboravili. Samo toliko znamo, da su makedonskog osvajača sahranili najpre u Babilonu, a zatim bi prevezen u Aleksandriju te položen u raskošnu grobnicu (manzolej). Točnijih podataka o toj grobnici nemamo od vremena cara Severa dalje. Ovaj car dao je zazidati ulaz u grobnicu. Sledeća

stoleća donela su Aleksandriji mnogo burnih dana, pustošenja i požara. Takav požar što su ga prouzročili Arapi, uništio je, kako kažu, ulaz u Aleksandrov grob. Sada nastoje neki egipatski profesori i neki arheolog (ispitivač starina) da otkriju grob velikog vojskovođe. Pri tom ih rukovode dva predanja, koja već nekoliko stoleća kolaju u narodu, pa su ih u zadnje vreme prilično poduprle nadene stare beleške. Prema prvom predanju leži grob ispod džamije, koja se zove Zul Karmein, prema drugom predanju došlo bi se do njega, kad bi se išlo tragom onih podzemnih hodnika, što su ih izgradili hrišćani za vreme najgorih progona.

Mravi-zemljoradnici. Bube koje se udružuju u države najzanimljivija su pojava u životinjskom svetu. Njihov socijalni uređaj, čudnovata saradnja svijju pojedinaca u zajedničke svrhe, iznenađuje pomatrača to više, jer ne može lako da shvati tu saradnju. Naročito među mravima nailazimo na najčudnovatije državne tvorevine, koje u svom razvoju prilično naliče na razvoj čovečjeg kulturnog života. To su najpre države životinja grabljivica, koje plene izvore hrane što im se nude u prirodi. Zatim prelaze životinje na »stočarstvo« i konačno se bave na najvišem stepenu poljodeljstvom po svim pravilima.

Među vrstama poljodeljskih mravi najvažniji je južnoamerički lisni mrav. Živi u ogromnim državama, koje obuhvataju često na milione životinja te gradi ogromna gnezda, koja katkad idu u dubinu deset metara. Životinje same među sobom po veličini nisu jednake, i čini se da ima svaki razred po veličini za sebe određeno »zvanje« u državi. Veće životinje izlaze iz svojih gnezda, penju se na drveće koje mora da je uvek u blizini tih gnezda, te režu tamo lišće. Lišće što pada na zemlju rezuckaju onda na male komade te otpremaju u gnezda. Tamo ga još više raskomadaju te upotrebe kao »zemlju« za svoje poljodeljstvo, naime, za gljive što ih ovi mravi gaje.

Južnoamerički lisni mrav hrani se samo ovim gljivama, što ih sam goji u svojim podzemnim dvoranama. Lišće daje svoje

hranjive tvari gljivama i kada mu i tih tvari nestane, spremaju ga mravi u posebnim stanicama u naslage. Oko ovih gljiva, koje rastu u kolonijama na lišću staraju se najmanji mravi. I kako se staraju! Čiste ih od korova te ih obrezuju da ne mogu dozreti do ploda. Tako je moguće da znanost još ni danas ne zna o kojoj vrsti gljiva se tu radi. Čini se samo da je ovde posredi mravinska »kulturna biljka«, koja izvan gnezda uopšte ne uspeva i što su je mravi sami uzgojili.

No napomenuti valja da je ovaj južnoamerički mrav uza sav svoj miroljubivi zemljoradnički posao jedan između najvećih štetočina čovečjeg poljodjelstva. Obradena polja kraj šuma nude mu, naime, najugodnije životne uslove, stoga uvek ide za stopama čovečje kulture, koja prodiere u divljinu; tamo on uništava kulturno bilje. Ova šteta je ogromna kad pomislimo da se životinjica plodi u neverovatnim množinama, i to u takvim da joj ne mogu nauditi ni otrovni plinovi. Borba protivu tog štetočine jedno je od najvažnijih pitanja južnoameričkog poljodjelstva.

Prazni neboderi.

Na strance, koji dolaze prvi put u Nju Jork čine nezaboravne utiske ogromni neboderi, što se pojavljuju pred njima i što sipaju u noći žarku svetlost na ulice. Čovek bi mislio da vlada u tim neboderima neobičan vrvež, poslovni život, koji ne miruje ni u noći. No uistinu je to puka varka.

Kad su pre nekoliko godina svečano otvorili najvišu zgradu na svetu, 102 sprata visoki Empire Building (Impajr bilding) u Nju Jorku, bili su uvereni, da će izdati pod kiriju sve spratove i prostorije. Ali su se ljuto prevarili. Ova je, naime, zgrada izdata samo do četrdesetog sprata. Svi drugi spratovi su prazni. Samo ispod vrha pre kratkog vremena otvoren je bar (zabavište), najviši na svetu. Kroz 102 sprata moraš se penjati do njega. Ne moraš se, naravno, penjati peške, nego te za jedan dolarčić jedan između liftova povuče za kratko vreme do vrha. Ovi se liftovi od četrdesetog sprata dalje zaustavljaju samo na svakom dvadesetom spratu.

Kad bi hteo da u kojegod spratu iznajmiš kakvogod prostoriju, dobio bi od upravitelja nebodera neobičan odgovor, da se može tvojoj želji udovoljiti samo pod tom pogodbom da uzmeš pod kiriju najmanje četiri sprata zajedno. Bilo bi, naime, skupčano s odviše velikim troškovima kad

bi hteli liftove da zaustavljaju n. pr. na šezdesetom ili sedamdesetom spratu.

Sva svetla, koja uza sve to gore u praznim spratovima te gledaju na ulice nisu ništa drugo nego prazna varka. Spolja hoće da pobuduju utisak da vlada po celom neboderu najživahniji život. Aii od četrdesetog sprata dalje Empire State Building (Impajr stet bilding) je, kao što smo kazali, zaista jedan sam samecat kamenit grob. Grobna tišina vlada svud, ništa se ne miče. Samo od vremena do vremena možeš čuti korake noćnih stražara, koji dolaze da gledaju da li se nisu u prostorijama, koje stoje onako bez ikakve koristi, udomili beskućnici, ili da li nije možda kogod na putu da bi besplatno uživao vidik s vrha nebodera.

Jedva u sto i drugom spratu vlada opet život. Uz zvukove glazbe vrte se ovde parovi i jamačno ih obuzima naročit ponos i osećaj što se mogu na taj način zabavljati visoko iznad zemlje i iznad svijeta drugih njujorskih nebodera. To je jedan između varavih izgleda, kakvih ima u Americi mnogo.

Za šalu

Zarada. »Duro živi od pogrešaka, što ih prave drugi ljudi.« — »Je li on sudija ili tamničar?« — »Nije nego ima tvornicu gume za brisanje!«

Fotografija. Stric: »Zašto si pilepio moju fotografiju u svoju zadaćnicu?« — Nećak: »Jer je učitelj rekao da bi jednom hteo da vidi onog magarca, koji mi pomaže kod domaćih zadaća!«

Sestero dece. »I opet je, susedo, pet vaših sinova na mojoj jabuci!« — »Dobri Bože, da mi je znati gde je moj Ivan?«

Zaletio se. Učitelj učeniku: »Nemoj se ponašati tako drsko i bezobrazno; ta ti činiš tako, kao da si ti ovde učitelj!«

Križaljka. Učitelj: »Kaži mi jednu reku u Grčkoj!« — Učenik: »Sa koliko slova?«

Zdrava čovečja pamet. Optuženi advokatu: »Što, na pretresu hoćete da me prikažete kao duševno zaostala čoveka...?« — More, prijatelju, da duševno niste normalan, mora da Vam kaže duša vlastita zdrava čovečja pamet!«

Iz uredništva

Zaključujući osamnaesto godišće »Sokolića« uredništvo se bratski zahvaljuje svoj braći i sestrama na saradnji u našem naraštajskom glasilu. »Sokolić neophodno potreban je list našem sokolskom naraštaju; on se mora svake godine sve više i više upotpunjavati, da bi tako bio dostojan težnja našega Sokolstva. Uredništvo se trsi, da »Sokolića« podigne na stepen najboljeg jugoslovenskog omladinskog lista. Ta želja neka lebdi pred očima svoj našoj braći saradnicima i sestrama saradnicama, svemu našem naraštaju i čitavom našem Sokolstvu.

Suviše bi bilo da i ovom prilikom ističemo i ponavljamo važnost i značenje sokolske štampe sa sokolsko-poučnog i propagandnog gledišta. Svaki neka izvrši samo svoju dužnost te ćemo i u tome doći do željenog uspeha. Propagirajmo i širimo »Sokolić« u naraštajskim redovima sve dotle, dok svaki naraštajac i svaka naraštajka ne postanu pretplatnici »Sokolića«. Nijedan naraštajac, nijedna naraštajka, nijedan prednjak i nijedna prednjačica, ne bi smeli biti bez »Sokolića«!

Uredništvo je već nekoliko puta napomenulo, da prima i takvo gradivo, koje niti izdaleka nije zrelo za objavljivanje. Nekoji se rukopisi šišaju, ispravljaju i doteraju da barem donekle budu sposobni »da se pokažu svijetu na oglede«. Ali ima i takvih sastavaka i u stihu i u prozi, koji se ne mogu objaviti niti uz najbolju volju uredništva; takvi rukopisi svršavaju, nažalost, — u košu. Uredništvu je vrlo često teško, što se mora poslužiti uredničkim košom, jer uvida koliko je truda, dobre volje, ljubavi i ambicije uložio ovaj ili onaj brat, ova ili ona sestra da nešto napiše za svoje naraštajsko glasilo.

Naročito poglavlje u »Sokoliću« su pesme. »Sokolić« je skoro jedini sokolski list, gde mogu braća i sestre s pesničkom žicom da objavljuju svoje pesme. Kakvoća tih pesama je različita. Počesto bi morala mnogokoja »pesma« da svrši u košu, ali teško nam je da ubijemo volju onom »pesniku« i »pesnikinji«, koji pokazuju i najmanju pesničku žilicu. I pored toga, što u »Sokoliću« ustupamo srazmerno vrlo mnogo prostora za pesme, ipak smo s njima upravo prenatrpani, tako da ih ne možemo sve objaviti te smo zbog toga prisiljeni, da mnoge bacimo u koš. Molimo, da to braća pesnici i sestre pesnikinje uvažē.

Ponovno ističemo, da uredništvo ne vraća rukopise. Često se desi, da »Sokolić« izide u dvobroju zbog tehničkih poteškoća; pretplatnike i čitače »Sokolića« molimo, da to uvažē.

S uspehom u tekućoj godini, koja se skoro završava, uredništvo je zadovoljno. U narednoj godini bićemo još zadovoljniji; u tom nastojanju neka nas svako potpomogne, kome leži na srcu Sokolstvo i naš »Sokolić«.

Rukopise za naredni broj neka se pošalju uredništvu najkasnije do 5. januara 1937.

Slovni mozaik

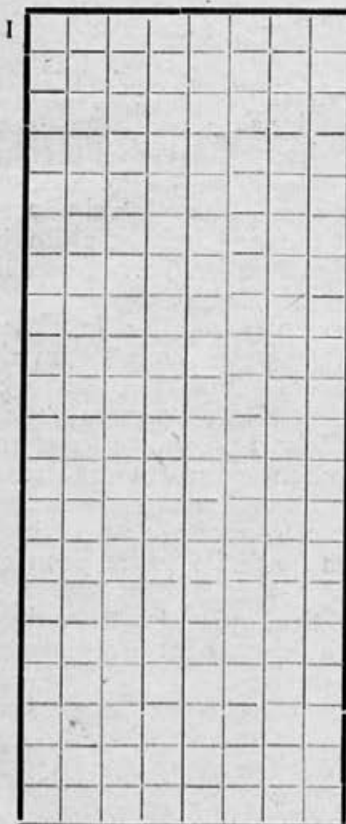
(Slavo Svoboda, Kotor)

			1	2	3	4	5	6	7	8				
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
21	22	23	24	25	26	27	28	28	29	30	31			

- Od slova: a, ć, d, đ, e, e, g, i, i, i, i, i, k, k, l, l, m, m, o, o, o, o, o, r, r, s, s, š, t, u, u, v, treba u lik uvrstiti dolje opisane reči. Svako slovo ide na ono polje, koje je označeno brojem. Slova od 1—32 daju rečenicu na koju treba da se ugledamo.
- 1) 1, 16, 3, 14, 5, 13, 11, 29, 2 naša ustavnova
 - 2) 23, 31, 32 vrsta zemlje
 - 3) 28, 31, 21, 22, 8, 20, 18 ograničiti
 - 4) 24, 25, 26, 27 prijatelj
 - 5) 4, 15, 18, 30 gradić u Hrvat.
 - 6) 7, 6, 9, 10, 12, 17 raširivale.

ИСПУЊАЛКА

(Јосиф Софија, нараштајка, Нови Сад)

- 1) Планина у Југославији.
- 2) Облик глагола уступити.
- 3) Река у Италији.
- 4) Град у Русији.
- 5) Град у Југославији.
- 6) Низија у Азији.
- 7) Град у Енглеској.
- 8) Задужбина Ст. Виенког.
- 9) Богаљи.
- 10) Град у Југославији.
- 11) Дело: М. Крлежа.
- 12) Место рођења Ст. Главата.
- 13) Језеро у Југославији.
- 14) Град у Немачкој.
- 15) Град у Енглеској.
- 16) Становници Албаније.
- 17) Град у Италији.
- 18) Наставни предмет.
- 19) Планина у Југославији.
- 20) Дело: Фридриха Фридриха.

Од I до II: Аманет блаженопочившег Краља А.